

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul II
N-rul 10

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, Dimitrie Guști, Mihai Popovici,
G. Bogdan-Duică, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, N. Ghiulea și Ion Clopoșel

Exempl.
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 8 MARTIE 1925

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE : Minorii societății N. Ghiulea —
Democrațiile moderne (Australia) G. Bogdan-Duică
Problema școlii libere Victor Aradi
ACTUALITĂȚI : † Prof. Aron Deac Al. Ciura
Anchete Horia Trandafir
POLITICA EXTERNĂ : Problema siguranței Statelor N. Dașevici
PROGRES ȘTIINȚIFICE : Gazul natural din bazinele Transilvaniei Victor Lațiu
INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE : Statistica (metodele de adunare și expunere) Onisifor Ghibu
DISCUȚII LITERARE : Biblioteca populară a Universității din Cluj în 1924 Ioan Roșu
BIOPOLITICĂ : Ancheta sanitară în Munții Moților Dr. Dom. Stanca
CRONICI DIN ROMA : O conferință la „Școala Română” N. Buta
PROBLEME ECONOMICE : Săptămâna economică (Naționalizarea soc. „Steaua Română”. — Legături economice cu Franța. — Iar reparatiile. — Împrumutul cultural) N. Ghiulea
CRONICA ARTISTICĂ : Convorbire cu d. Zah. Bărsaș Vladimir Nicoară
CĂRȚI, REVISTE, ZIARE : Viața Românească, Gândirea, Mișcarea Literară, Lumea I. B.
CRONICI DIVERSE : Libertatea înainteașă. — Statua lui Bărnuțiu. — Se revine? — Organizarea cercetărilor monografice. — Solidaritatea. — Problema albei. — Kossuth și Iancu. — Statul și comuna. — Poezia națională. — Greva studentescă. — Liniștea Clujului.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 2.
Abonamente: pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoit. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

PROBLEMA ZILEI

Oricine vrea ca problemele vieții noastre publice să fie rezolvite la lumina informațiilor culese la fața locului; oricine dorește să se desvolte o publicistică serioasă și argumentată care să dea avânt societății; oricine intenționează să ni se lărgiască orizonturile conștiinței sociale, — va grăbi realizarea înscriindu-se ca membru al I. d. st. SOCIETATEA de MĂINE și îndemnând un număr cât mai mare de cunoscuți să-i urmeze.

Cota de membru fondator: lei 20.000

„ „ „ pe viață: „ 5.000

Cota anuală ca membru activ lei 400

Cota se depune la banca Albina, sucursala Cluj, în cont special.
In fiecare Miercuri seara orele 8^{1/2} au loc ședințe.

Premiile „Cărții Românești.”

În legătură cu premiile (publicate în no. 7) care le acordă, Cartea Românească dă următoarele dispozițiuni generale:

La acest concurs se vor prezenta numai lucrări inedite.

Autorii cari voesc să concureze, vor scrie lucrările după indicațiunile și în limitele date. Nu vor fi obligați a păstra titlurile cari arată subiectul fiecărei lucrări; ci pot formula înșiși titlurile ce li se vor părea mai potrivite și mai atrăgătoare.

Dacă materia unei lucrări comportă și ilustrațiuni, vor da păreriile și îndrumările ce cred necesare pentru a se avea în vedere la facerea ilustrațiunilor ce ar însoți textul la tipărire.

Lucrările vor fi trimise în manuscris în mod anonim, însoțite de un plic care va închide numele autorului. Plicul va purta un motto ce se va reproduce pe coperta manuscrisului și pe această copertă se va însemna numărul și numele premiului pentru care se prezintă.

Manuscrisele vor fi scrise curat și citeț cu cerneală numai pe o pagină a filei, mai bine dacă sunt dactilografiate. Scrierile premiate vor deveni proprietatea societății. Ea va tipări oricâte edițiuni va socoti de cuviință. Din prețul net de vânzare al editurii se va acorda autorului 20% pentru toate edițiunile ce se vor tipări în timpul vieții sale și, după moarte, urmașilor săi, în conformitate cu legea proprietății literare și artistice.

Termenul prezentării va fi până la 31 Decembrie 1925.

Manuscrisele se vor depune sau se vor trimite până la 31 Decembrie 1925 la sediul Societății „Cartea Românească”, B-dul Academiei No. 3 în schimbul unei

adeverințe, care va arăta motto de pe manuscris și numărul de înregistrare al lucrării.

Comitetul își rezervă dreptul de a propune autorilor ale căror lucrări au fost socotite că merită să fie premiate, înlăturarea sau modificarea unora din părțile acelor lucrări.

După cercetarea lucrărilor, manuscrisele nepremiate se vor înapoia în schimbul adevărințelor luate la depunere.

Deosebit de această, Societatea „Cartea Românească” a instituit un premiu de 10.000 lei ce se va acorda pentru un tablou, ce se va expune în salonul oficial de pictură în anul 1925, cu dreptul pentru Societate de a-l reproduce pe cale tipografică sau fotografică și a-l răspândi. Alegerea se face de o comisiune numită de Societatea „Cartea Românească”.

Iar reparațiile. Nu ni se dă ce avem de luat fiindcă au de luat și alții, ni se cere ce avem de dat fiindcă scapă de dat alții. Avem avantajul be a hotărâ ce vrem de luat, avem desavantajul de a ne hotărâ alții ce avem de dat. Cum însă nu luăm nimic, suntem cu mână străină în părul nostru.

Acum e vorba de evaluarea bunurilor cedate României de fosta monarhie austro-ungară: e vorba de păduri, de mine și gaz metan.

Ce ne mai așteaptă și acolo? România a și anunțat la Londră și la Paris că nu vom ține seamă de ele. Oare suntem pe calea cea bună?

Împrumutul cultural. O clipă Universitățile s'au bucurat, când guvernul le-a cerut să-și arate necesitățile în vederea unui împrumut cultural de 3 miliarde. S'au cerut firește cărți, instrumente și materiale de laborator, cămine pentru studenți, noi institute. Sperața ce s'a născut în suflete e zădarnică. Acum aflăm că nu e vorba de un împrumut ce s'a acordat, sau care măcar să fi fost cerut, ci numai de un memoriu foarte interesant pe care guvernul l-a înaintat Societății Națiunilor, prin care îi face sugestțiuni interesante pentru un plan de lucru viitor. Se zice chiar că acest memoriu a produs emoție la Geneva. Ce-ți e și cu literatura!

Expunere detașată a curentelor filosofiei pedagogice germane găsiți în

Dr. PETRU ILCUȘ:

Idei și personalități din pedagogia modernă

Librăria Ardealul, Cluj. Prețul 25 lei

Fabrice de pielărie,

G h e t e,

Curele de transmisiune

și

Pielărie fină

FRĂȚII RENNER & Co.

S. A.

CLUJ

Adr. teleg. : „Dermata”

Stofe de primăvară au sosit și se găsesc de vânzare la

GROMEN și HERBERT

depozitul fabricii din Sibiu și Cisnădie
Vă rugăm să vizitați magazinul nostru

Suc. Cluj, Cal. Reg. Ferdinand nr. 13

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDACȚIA:

PIAȚA UNIRII No. 8. — TELEFON 308.
CLUJ, DUMINECĂ 8 MARTIE 1925

Anul II

N-rul 10

EXEMPLARUL: LEI 12

MINORII SOCIETĂȚII

Totdeauna ne-a frământat gândul, și niciodată nu ne-am lămurit, pentru ce la noi legile n'au aceiaș putere pentru toți; pentru ce unii sunt supuși unui regim și alții altuia; pentru ce unora le sunt îngăduite toate libertățile și altora nici-una?

E ceva fals în viața noastră socială!

Priviți agentul ordinii publice: brutal și nedrept cu cei săraci, sfios și lingșitor cu cei bogați.

Priviți justiția țării: pusă în mișcare pentru un biet nenorocit care a furat o pâine, neclintită pentru orice abuz sau necinste săvârșită de vre unul din cei mari.

Priviți pe funcționarul public: autoritar și abuziv cu cei slabi, pre-venitor și plat cu cei puternici.

Cum se explică această stranie înțelegere a lucrului, această aplicare curioasă a două măsuri?

Priviți legiuirile noastre: deoparte legi restrictive privind numai câțiva, de alta legi de favoruri în folosul numai al câtorva.

Muncitorii calificați sunt îngrădiți în organizații obligatorii; toate celelalte profesii sunt libere să se organizeze cum vor. Asociațiile profesionale muncitorești sunt suspectate și lovite; asociațiile patronale, sindicatele agricole ale marilor proprietari, toate celelalte societăți nobile sunt libere și ajutate. Muncitorilor Statului li este interzisă libera sindicalizare, lucru îngăduit fără margini însă inginerilor lui. Și așa mai de parte.

Această deosebire între „nobili” și „mișei” a fost făcută totdeauna, și revine în mintea conducătorilor ordedăteori este prilejul. În vechea ordine electorală cei săraci erau în-lăturăți sau aduși în turme la vot; astăzi sunt împiedecați să vie la vot, sau li se violează secretul votului și sunt bătuti dacă el nu convine celor de sus; știm noi ce va fi mâine? Când s'a instituit cândva munca obligatorie, muncitorii erau

constrânși să-și stoarcă viața în muncă iar la atâția alții, din clasa de sus, li se îngăduia să nu muncească, sau, să și câștige viața prin toate expedientele.

Priviți întreaga noastră viață socială: cei mari, cei bogați, cei puternici nu se bucură numai de drepturile lor legale, ci și de toate călcările de legi, pe care le fac celorlalți; pe când cei slabi nu se bucură nici de libertățile pe care li le dau legile. La noi nu există simț de omenie, simț de dreptate, simț de ordine, nu există respectul legii. La noi nu e lege care să fie aplicată în întregime, sau lege care să nu fie călcată. Nimeni nu respectă legea, nici autoritățile, nici cetățenii: e o anarhie fără de margini! S-ar părea că suntem o țară de sălbatici, căci nu e popor civilizât acela care nu-și respectă legile. Fi-rește, ni se va obiecta că totuș există legi care se aplică, altfel nu ar fi cu putință viața de Stat. Da, dar legile trebuie să se aplice totdeauna, și egal pentru toți. La noi nu se aplică tocmai legile fundamentale, care să dea poporului nostru o viață liniștită, mulșumită, și bogată în rezultate fericite.

Și ar putea fi altfel. Poporul nostru e un popor de rânduală, un popor cuvințios, un popor cinstit. Acele călcări de legi, acele abuzuri rar când sunt făcute de cei mulți, de cei săraci, de cei muncitori, ele mai totdeauna sunt opera câtorva, opera câtorva mii, dar care, astăzi, umplu întreaga noastră viața publică.

Astăzi, după războiu, nu mai putem înțelegere această stranie concepție de societate, această împărțire a poporului nostru în două clase: una de *majori*, care abuzează de toate libertățile, și alta de *minorii*, care trebuie să sufere toate nedreptățile. Și nu putem să o înțelegem, cu atât mai mult cu cât astăzi, o bună organizare a societății se întemeiază tocmai pe li-

bertate, pe respectul libertății și dreptății, pe solidaritatea socială.

În interesul țării noastre și al viitorului nostru, este timpul să se sfărâme această concepție de viață socială. Este timpul să se renunțe la socotirea majorității poporului nostru ca minori sociali. Este nevoie să se aducă în viața noastră cât mai multă dreptate, cât mai mare libertate, cât mai multă cu-viință socială. Nu există altă cale pentru existența și dezvoltarea societății noastre, nu există altă cale pentru întărirea neamului nostru.

Este o renunțare grea aceea care se cere astăzi clasei conducătoare, însă fericirea de care ea se bucură astăzi și care este întemeiată pe nedreptate, nu este o fericire ade-vărată. S-ar putea oare numi așa o viață nesigură și plină de teamă, care de fapt e izvorul tuturor nenorocirilor sociale?

Emancipare clasei muncitoare va răpi, desigur, o parte din libertățile conducătorilor de astăzi, însă câtă siguranță, cât echilibru sufletesc nu va aduce ea în societate.

Cu toate acestea renunțarea de bună voie a beneficiarilor de astăzi, e greu de crezut: egoismul de clasă e prea înrădăcinat și mulșumirile stăpânirii: sunt prea mari. România e poate țara care dă bogățiilor cele mai mari mulșumiri: puteri de suveran, puteri de tiran. Ce nu poate fi îngăduit, în această țară binecuvântată, unui om bogat?

Speranța noastră deci nu poate fi acolo. Speranța noastră este în tinerimea care se ridică astăzi, și pe care o dorim bună, dreaptă, generoasă. Speranța noastră mai este în puterea mulșimei adormite, în deșteptarea conștiinței ei, în înălțarea sufletului ei, în puterea țărănimii, care, astăzi, după improprietărire și vot obștesc, este stăpânitoarea bogăției celei mai de preț a țării noastre și hotărâtoarea, prin vot, asupra conducerii și viitorului acestei țări.

N. Ghulea

PROBLEME SOCIALE

DEMOCRAȚIILE MODERNE

AUSTRALIA

Oferă exemplul unei democrații care se desvoltă fără influențe externe sau moștenite din trecut. Este „democrația cea mai nouă, decât care nici una nu a făcut mai repede drumul până la guvernul nelimitat al mulțimei” —, care este de origine engleză, scoțiană, olandeză, galică; compusă din coloniști de clasa mijlocie și muncitoare; clasa rurală fiind activă. Pe baza constituției (aprobată la Londra) se poate zice că: democrația australiană a procurat maselelor muncitorești, întâia oară, controlul integral asupra guvernării; a introdus, prin organizarea partidelor, *mandatul imperativ*; a impus regia de stat în industrii; și a făcut ca interesele materiale să predomină.

Parlamentul are două camere: Senatul și camera reprezentanților, Senatul are 36 de membri (6 de fiecare stat al federației), camera are 75, ieșiți tot din votul universal. Pentruca parlamentul să fie pus la adăpost de influențe, *l-au așezat într'un loc izolat*: Cauberra, la jumătatea drumului dintre Sydney și Melbourne. *Puterea executivă atâră complet de cameră; cât pentru constituție există mijloace de a o modifica repede și ușor.* Bryce (II, 199) zice: „Cu greu s'ar putea închipui un sistem de guvernare, în care masa să-și poată exercita suveranitatea în condițiuni mai absolute și mai expeditivă”. Privitor la clase, neexistând interese ereditare, Bryce poate asigura (II, 202), că „*sentimentul de egalitate socială este extrinsec de puternic*”, fapt de recomandat „aristocraților” români, legați la ochi.

Parlamentul stăpânește absolut executivă, el având cuvântul ultim în chestiuni financiare. Iar pentru parlament, districtele electorale sunt în general egale, însă — ceice nu vreau să creadă în necesitatea țărănișmului sunt rugați a fi aici atenți —, însă (Bryce, II, 204): zonele rurale au mai puțini alegători, și anume, din spirit de dreptate, pentruca opiniunea țărănilor să fie luată în considerare, după căviință (afin que soit prise dûment en considération l'opinion des gens de la campagne). În două state: Victoria și Australia occidentală votul poate fi trimis și în plic postal.

Cariera politică nu atrage; nu produce (ca la noi!), nici nu aduce prestigiu social (ca la noi!), și de aceea — nici un parlament modern nu are așa de puțini avocați, ca cel australian (Bryce, II, 211). În parlamentul provinciei al Victoriei, în 1919, era numai un avocat! De aceea, parlamentarii n'au prea trecut prin universități, dar au vivacitate de inteligență și spirit direct, calități mai de preț

decât aceea de-a interpreta paragrafi, necesară și aceasta, dar nu în măsura de-a preface parlamentul în distincțiuni de distincțiuni ale altor distincțiuni juridice. Astfel Australia are câțiva bărbați eminenți controlați de mulți, de cei cu bun simț.

Administrația este, firește, transparentă. Nu se lucrează în umbră. — De ex. posturile inferioare se obțin prin concurs, cu cea mai mare imparțialitate și în Australia meridională aceste operații le fac — profesorii universitari, iar ministrul alege în ordinea de merit: Este, astfel, o democrație selecționatoare. *Opinia publică*, a reușit să înlăture patronajul și să susție astfel o bună administrație.

Justiția este atât de bună, încât poporul nu s'a gândit niciodată serios să ceară recrutarea personalului ei prin alegeri populare.

Învățământul este centralizat; plătit în total de stat și controlat de stat; firește, gratuit și obligatoriu. Interesant: Unde școalele sunt rare, există un *serviciu de transporturi publice pentru elevi*. Școalele de agricultură sunt excelente.

Din viața partidelor, rețin: Neexistând probleme de rasă, ele s'au ocupat de chestiuni constituționale și economice. La sfârșitul veacului trecut apărură însă chestiile muncitorești (ziua de 8 ceasuri etc.); partidul muncii are un prim deputat în 1881; apoi mai mulți, mereu, până ce în 1910 cucerise parlamentul. Pentru cucerirea aceasta le-a trebuit 28 de ani, dar principiile nu le-au slăbit și au dat astfel o pildă de ce au să facă partidele democratice progresiste; la 1915 laburistii se despărțiră pe chestia serviciului militar.

Chestiunile cu care Australia se ocupă acum sunt: legăturile între ea și popoarele britanice: imigrația (de ex. chineză), care a silit toate partidele să primească lozinca: „Australia albă”, o chestie care privește toată lumea; apoi: protecționism sau liber schimb?, impositul fonciar-progresiv, un sistem fiscal asigurând muncitorilor o parte din beneficiile producătorului, naționalizarea monopolurilor, poate și naționalizarea *industriilor celor cu totul mari*, asigurările obligatorii, introducerea dreptului de inițiativă și referendum.

Chestiunea agrară face drumul dela proprietatea mare — la cea mijlocie și mică. Australia simte nevoia unui țărănișm efectiv, care să pună n lucrul pământuri înțelinite încă.

Chestia muncitorească are un regulator în comisiunile de salarii; dar, în această privință, antagonismul a crescut; există și acolo extremiști cari

nu admit amestecul comisiunilor și alții cari sunt comuniști.

Din restul caracteristicelor democrației australiene mai extrag câteva: Discuții mari despre rase, confesiuni și politică externă nu există. Situația politică o domină muncitorii. Pauperism nu se află. *Gazetăria se distinge printr'o înaltă abilitate profesională și prin înățtme de caracter.* Interesele materiale trec înaintea tuturoră; „nimeni nu privește n urmă și nu cugeț a se conduce de ideile vârștelor trecute”, dar nici în viitor, ci la — prezent, cu care se ocupă intensiv. Țară cu prea multă mare proprietate încă, cu prea puțini fermieri mici, ea se va schimbă grație sporirii naturale a unei rase extraordinar de sănătoase. Țară cu muncitori buni, dela 1911 ea este condusă de aceștia. Pentru ceice cred că trecerea guvernului tradițional asupra unei clase nouă — neîncercată (!) este pericol mare, rețin aprecierea lui Bryce (II, 286): „Și se făcură puține modificări politice. *Evoluția se face cu modalități care n'au nimic revoluționar.* Cursul schimbărilor continuă n albia bine tăiată a parlamentarismului constituțional. Mulțimea oamenilor din partidul laburist nu era socialistă, și n radicalismul lor foarte puțini au fost extremiști. Doctrinile pur-speculative nu atrag masele; moderațiunea plină de bun simț a majorității a restrâns impaciența teoreticianilor”. S'a mers, astfel înainte, fără lupte violente de partid, fără a se atacă principiul proprietății private, fără ca proprietatea publică să fie atinsă, fără ca energia și încrederea în sine a poporului să fi fost micșorată. Aceasta a fost fapta unei generațiuni crescute în regim individualist; peste 40 ori 50 de ani se va putea judecă despre rezultatele controlului de stat și socialismului de stat”.

Noi suntem într'un moment în care individualității puțini și cu avuții dispar de drept, ar dispărea iute și de fapt, dacă, prin falsificarea mijloacelor vieții publice, nu ar reuși să amâne încă guvernul celorce vin și la noi. Se poate azi, se va mai putea odată; dar la infinit nu se va putea. Atunci înțelepciunea practică a Australiei va putea fi invocată; și n liniște se va face și la noi evoluția necesară, spre domnia celorce muncind susțin țara și trebuie să o susțină, deoarece în ea muncesc și afară de ea n'au loc nicăiri. Ideia că la noi ar putea veni o epocă cu forțe noi și — lipsită de patriotism este o naivitate de ertat sau de combătut, dar uneori este și o prefăcătorie, atunci de demascat. Ceeace a fost cu puțință în Australia: trecerea dela guvernul unei clase spre al altei clase, este cu puțință oriunde, dacă jocul forțelor este lăsat liber și ținut în limitele formelor câștigate, la noi, ca și n Australia, a parlamentarismului cinstit, a alegerii-

PROBLEMA ȘCOALEI LIBERE

Școala liberă este o instituțiune cunoscută în special în țările apusene. Inițierea unei atari școli pentru răspândirea științelor sociale ar părea o chestiune foarte simplă. Se crede, că pentru a duce la îndeplinire înfăptuirea unei școli libere, e deajuns a ne călăuzi după mulțele programe ale școlilor libere existente spre a putea alcătui și programul nostru. Dar când cercetăm în mod mai serios chestiunea, întâlnim greutăți serioase. Mai întâi de toate, pentru a învinge piedecile ce stau în calea inițiativei, trebuie să deslegăm problema în mod teoretic, fixându-ne totodată scopul și dându-ne seama de posibilitățile și forțele de care dispunem pentru înfăptuirea întocmai a școalei libere.

Scopul școalei libere a I. d. S. *Societatea de Maine* ar fi deșteptarea interesului față de științele sociale și răspândirea lor. Dar cum va fi posibil aceasta? Chestiunea ar părea ușor de deslegat, inițind o școală liberă în care să aranjăm cât mai multe cursuri de sociologie. Dar când ne dăm seama în mod mai serios de problemă, vedem că în practică nu am putea avea rezultate tocmai favorabile. Cauzele principale ar fi:

1. Marele public în mijlocul căruia voim să răspândim științele sociale are foarte puține cunoștințe generale. El stă neorientat în mijlocul atâtor probleme contimporane, din care cauză îi lipsește punctul de plecare pentru a se putea familiariza cu științele sociale.

2. Tocmai din cauza neorientării l'ar descuraja și face apatic.

lor libere. De aceea cred că este bine să mai rețin o povăță din Bryce (II, 293): „Printre lecțiile generale ce guvernările democratice le pot trage din experiența australiană, cea mai mare însemnătate o are aceea a caracterului ei guvernului de partid, când puterile publice se află în mâinile unei singure clase... Este foarte greu a conserva unui guvern popular caracterul într'adevăr popular, deoarece puterea lunecă aproape inevitabil, din nou, în mâinile unui număr mic, oricât de riguros constituționale vor fi formele care duc la această transformare“. Deci lupta contra alterării democrației, aceasta trebuie să o ducă — perpetuu. Deși guvern de clasă, ea nu va putea domni în folosul unei — singure clase. Cum apare această chestie în Australia este o chestie de interes pentru toată lumea.

G. Bogdan-Duică

3. Faptul, că la noi pe terenul acesta s'a lucrat foarte puțin, iar viața științifică fiind în dezvoltare, chiar între conferențieri nu s'ar putea forma un curent unitar, divergențele ar nimici și slabele rezultate cari le-am putea ajunge.

Dar întrebarea este cum putem ajunge scopul nostru și cum putem evita greutățile sus arătate. Pentru aceasta trebuie să îmbrățișăm un program cât mai multilateral, în care știința sociologiei propriu zise să ocupe numai un loc secundar. Trebuie să peregrinăm prin imperiul științelor naturale, să distragem pe ascultători prin tablouri vii, iar la fiecare chestiune să arătăm legăturile cu viața socială. Prin aceasta ajungem scopul că ascultătorii pot să-și dea seamă în general despre relațiile omului cu natura. Acesta-i punctul de plecare al oricărui studiu sociologic. Iar scopul atins, corespunde în modul cel mai bun unei școli libere bazate pe științele naturale. Ca sistem, trebuie să ne folosim de sinteză. Trebuie să dezvoltăm bazele acestor științe, să le cuprindem într'o sinteză clară și să arătăm legăturile lor cu viața omului, cu viața socială. Trebuie să ajungem la sociologie prin cugetarea ascultătorilor, iar nu impunându-le teoriile sociologice. În rezumat, să trezim interes față de științele sociale, făcând cunoscut universul, pământul și pe om, relațiile între ele, și ca rezultat să ajungem la sociologie.

Cum vom înfăptui planul acesta în practică? Să dăm o pildă.

În toate timpurile privirile omenirii au fost îndreptate către cerul presărat cu stele, către lună și soare. Lumina lor din timpurile cele mai îndepărtate era simbolul luptei pentru lumină, a luptei contra întunericului. Dorința de a se lumina și a se înălța, misticismul căutător de Dumnezeu își atinge scopul în împărăția stelelor. La popoarele cele mai vechi, la egipteni din nimic *Totul a creiat Ra, Soarele. Ba a creiat și un Dumnezeu nou pe Tum, suflând în el Odem, sufletul asămănător cu al lui.*

Să introducem publicul în studiul naturii prin demonstrarea problemei atât de interesante, „Cerul instelat în fantezia popoarelor“. O temă interesantă cu probleme adânci, care leagă pe om de natură, care ne dă deslușiri prețioase despre formarea grupărilor culturale.

Dar pe noi ne interesează în

principală știință, metoda, prin care omul poate să se apropie de problemele sferelor cerești. După ce am văzut mitologia cerului, trebuie să facem cunoștință cu știința astronomică. Dar pentru a ajunge acolo, trebuie să cunoaștem instrumentele pe care ne sprijinim în cercetarea noastră. La început trebuie să cunoaștem ochii, cari percep razele solare, venite din depărtări colosale. Dar ochii sunt un instrument primitiv și pentru a putea pătrunde în lumea aceasta mistică, trebuie să-i înarmăm cu telescop. El ne apropie numai de icoana stelelor, dar nu ne spune nimic despre corpul și materialul lor. Trebuie să facem cunoștință și cu spectroscopul. Studiul nostru în felul acesta ne familiarizează cu istoria luptelor pentru cucerirea imperiului științelor.

Savantele lucrări ale lui dr. J. Scheiner, în special „Astrofizica Populară“ a lui, ne îndrumă foarte mult în aceasta direcție.

Cu armele științii putem începe călătoria noastră în Cer. Facem cunoștință cu luna, cu soarele, cu stelele și cu planetele. Cercetările acestea științifice ar face ca a cultătorii să poarte un interes problemelor mai înalte.

Pe baza cunoștințelor expuse până acum să trecem la cunoașterea sistemelor solare la comete, meteori, lumină polară, nebuloase etc. Ocupându-ne cu mecanica cerească, putem trece la teoria lui Kant-Laplace ca să ajungem prin aceasta la o concepție completă despre Univers.

În domeniul acesta ne dau bune îndrumări lucrările lui Swante Arrhenius.

Nu e scopul meu să desfășor aici tot mersul școalei libere, ci mă mulțumesc deocamdată cu arătarea în linii generale a principiilor care ar călăuzi-o. Tot după sistemul dezvoltat facem cunoștință cu pământul nostru și cu locul lui în Univers (Geografia astronomică și fizică) cu construcția pământului (Geologia) și cu materialul lui (Mineralogia și Petrografia). Ajungem la dezvoltarea vieții pe suprafața pământului. Începem cu viața vegetală, (Botanică generală) cu relațiile vegetațiilor cu mediul (Geografia botanică). Tot acest drum îl urmăm și pentru viața animalică. Prin paleontologie putem face o sinteză adâncă. Ajunși la om să rămânem și pe mai departe credincioși sistemului nostru. Să-l studiem și pe el ca pe o manifestație a vieții terestre (Antropologia). Relațiile lui cu me-

diul natural (Etnografia). Să urmărim dezvoltarea lui (Arheologia). Parcurgând drumul acesta de cunoștințe, ascultătorii sunt pregătiți să treacă la studiul chestiunilor sociale, cu atât mai mult că s'a născut interesul pentru problemele acestea.

Scopul nostru adevărat îl atingem numai aici. Trecând însă la tratarea problemelor pur sociale, trebuie să ținem seamă de două lucruri. Întâiu trebuie să fim consecvenți sistemului pe care l'am expus, și al doilea să ținem seama că omul nu se acomodează în total mediului. Afară de om fiecare viețuitoare se acomodează pasiv mediului, omul însă nu stă total sub influența mediului ci reacționează și el activ. Pe reciprocitatea aceasta se clădește viața socială.

Unii vor crede că pentru atingerea scopului nostru am făcut un ocol prea mare, dar nu trebuie să uităm, că unui public fără pregătire generală zădarnic i-am dezvoltat cele mai frumoase teorii sociale. Sunt ferm convins să ocotirea noastră e cu mult mai folositoare, decât ocotirea obicinuită, care pornește din teoria drăgălașă, dar fără însemnătate, a bătrânului Platon.

Victor Aradi

ACTUALITĂȚI

† Prof. Aron Deac

Când primăvara vine, cu toate făgăduințele ei, cu evocarea la o nouă viață a lumii, un dascăl bătrân din vechea și neclintită gardă, după o boală scurtă, plinând a vremilor măsură și trecând prin al vieții foc, se strecoară în tăcere din lumea umbelor pământene, purcezând pe drumul veșniciei, spre care toți muritorii suntem meniți a ne îndrepta odată.

Acest dascăl bătrân, care se strecura atât de modest printre oameni, în vremea din urmă, a fost dascălul nostru, și mie îmi revine sarcina grea și onorifică, de a spune câteva cuvinte de adio lângă sicriul lui, în numele elevilor atât de numeroși.

Căci este o recunoștință, cu care elevii datorează profesorilor ca părinți sufletești, o recunoștință ce trece de cadrul strămt al anilor de liceu, întoărșindu-ne toată viața, până la pragul mormântului. Această recunoștință este cu atât mai prețioasă pentru sufletele înțelegătoare, cu cât ea se confundă cu copilăria noastră și cu înția noastră tinerețe.

Și așa, dascălii cari au descins din înălțimea catedrei și s'au amestecat cu lumea de toate zilele, rămân, pentru elevi, la același nivel de odinioară, simțind în prezența lor același fior de respect și dragoste, pe care ei te-au făcut să-l resimți pentru înția oară.

Dacă în jurul acestui sicriu s'ar aduna toți elevii căși au trecut sub mâna lui, am avea o cifră uimitoare, care ar popula întreg cimitirul.

Sufletul acestui profesor neobosit s'a rupt în atâtea și atâtea fășii ca să dea hrană sufletească atâtor mii și mii de elevi, cari în partea cea mai mare uită apoi să mulțamească.

Am avut ocazia să-l cunosc pe decedatul întru Domnul, în plină vigoare a forței sale de muncă.

Interval de opt ani de zile — dela

1886 până la 1894 — ne-a fost profesor dirigent, la liceul din Blaj, și în acest interval am avut prilejul să-l apreciem, și să-l iubim, din clasa întâia de liceu, când am început cu mensa-mensae, până în clasa a opta, când am interpretat împreună oda lui Horațiu: Eheu, fugaces, Posthume, Posthume, labuntur anni . . .

Nu este o mai mare fericire pentru un elev decât în cazul când se convinge, că profesorul lui îl iubeste. Înțelege atârită toată severitatea cu care îl urmărește și toată mândria lui față de elevii buni și silitori, cari îi dau mângâierea incomparabilă, că glasul lui nu a răsunat în pustiu.

Noi am a ut mângâierea aceasta din partea bunului nostru dascăl și ne-am concentrat toate puterile, ca să-i satisfacem mândria îndreptățită. De câte-ori îl întâlneai, în vremea din urmă, mai ales, el știe să-ți enumere succese strălucite ale elevilor lui, cu mândria unui părinte, care s'a retras, la bătrânețe, în colțul lui stingher, după-ce odraslele lui sufletești s'au reslățit la cele patru vânturi, ca puii polărnici . . .

Aceasta e adevărata mângâiere sufletească a unui dascăl, căruia soarta i-a hărăzit, adese, o viață de muncă destul de ingrată: quem dii odere . . .

Dar toate urcușurile își au coborâșul lor. Vine greul vieții și anii încep să-și apese tot mai mult povara lor. Decedatul și sub acest raport a fost un om deosebit. După ieșirea la pensie, după un serviciu de 30 ani împliniți, era o adevărată plăcere pentru el să convingă cu foștii lui elevi, pe cari îi recunoștea, revăzându-i chiar după un foarte lung interval de vreme, amintindu-și, cu o memorie ce te uimea, de colegii elevului său, de mici amănunte, de pe cari sufla colbul vremilor, cu o dibăcie rară.

Și acum, iubitul nostru dascăl, care și-ai împlinit datoria, în drumul lung și greu al apostolatului cultural, pe vremuri neasămănat mai grele ca cele de azi, iată venim, posteritatea recunoscătoare, să depunem omagiile noastre în fața sicriului tău, prin rostul foștilor tăi elevi.

Vieța ta de sbucium și de muncă nu s'a strecurat în zadar.

Sămânța aruncată de Tine în ogorul cultural, a dat roade, și ele vor supraviețui vieții Tale de umil muncitor în ogorul părginit al culturii noastre naționale.

Pleacă deci împăcat pe drumul veșniciei, și recunoștința noastră Te va însoți.

Elevii Tăi, între cari numărăm pe toți patru arhierii bisericii noastre românești unite cu Roma și pe Arhierul ortodox de Roman, își vor aduce aminte de tine, în rugăciunile lor.

Dormi în pace, ca o slugă bună și credincioasă, care și-a plinit datoria pe lumea aceasta!

Al. Ciura

Organizarea cercetărilor monografice. — În ziarul *Universul* al G. Vlădescu-Răcoasa, colaboratorul nostru, scrie un articol frumos din care luăm următoarele rânduri atât de elocvente:

A venit vremea să înlocuim rutina birocratică, empirismul politic, doctrinarismul sterp și acultural, precum și legiferarea teoretică și iluzorie, printr'o activitate științifică, conștiințioasă și realistă. Mai mult decât oricând trebuie s'o încercăm azi, când turburarea spiritelor și nevoia de a organiza pe baze noi și sănătoase un Stat unitar național, sunt două probleme cardinale.

Să organizăm cercetarea monografică a diferitelor unități sociale instituții și probleme fundamentale pentru progresul nostru național.

Acest lucru l-a preconizat Institutul Social Român încă dela înființarea lui, și în secții se lucrează continuu la monografiile de probleme speciale. Deasemenea Seminarul de sociologie de pe lângă Universitatea din București lucrează din anul trecut la elaborarea unui plan general de monografie a unităților sociale, plan care urmează a fi revăzut și desăvârșit de Institutul Social. Mai zilele trecute s'a constituit la Cluj, în jurul revistei „Societatea de mâine”, o asociație a intelectualilor pentru studii monografice, în special cu privire la Ardeal.

Această mișcare trebuie să ne bucure și umple de încredere. Ea înseamnă introducerea spiritului științific în viața politică și în rezolvarea chestiunilor sociale,

IN BUCUREȘTI

depozitul revistei

SOCIETATEA DE MAINE

este în strada Zaharie no. 3.

D. MIHAIL BOTE este autorizat cu încasarea abonamentelor.

POLITICA EXTERNĂ**PROBLEMA SIGURANȚEI STATELOR**

Vechiul dicton latin formulase problema siguranței foarte simplu: *si vis pacem para bellum...* Cea mai bună garanție, pentru păstrarea păcii și pentru siguranța fiecărui membru al comunității internaționale, era o desăvârșită pregătire militară capabilă să răspundă cu succes oricărui atac din afară.

Dar cum toată lumea înțelegea în același fel problema siguranței, dictonul latinesc se transformase într-o cursă nebună de înarmări maritime și terestre care au dus la catastrofa din August 1914.

Războiul îndelung și distrugător s'a sfârșit într-o zi, prin câștigarea victoriei de către o parte din beligeranți contra celorlalți, iar tratatele păcii generale au căutat să ia măsuri împotriva unei alte catastrofe asemănătoare.

Pactul Societății Națiunilor, care figurează în fruntea fiecăruia din tratatele păcii generale, stabilește prin art. 8 condițiunile dezarmării universale, treptată, în mai multe etape, și cu îndeplinirea prealabilă a altor condiții privitoare la controlul și fabricația armamentului.

Dezarmarea învinșilor, respectul tratatelor.

Ca punct de plecare, tratatele au stabilit dezarmarea învinșilor și au instituit organele de control pentru supraveghierea operațiunii.

Aceasta era prima etapă în opera cea mare de reducere sau limitare a înarmărilor, cuprinsă în art. 8 din pact, după cum era, în același timp, măsura cea mai înțeleaptă pentru a asigura respectul tratatelor însăși.

Căci învinșii sunt totdeauna nemulțumiți, de când există omenirea. Semnătura lor pusă de nevoie pe tratatele conștințind înfrângerea, nu este respectată decât atât timp, cât ei nu pot face altfel.

Din punctul de vedere al dreptului internațional, adeziunea forțată a învinșilor la tratatele de pace nu vițiază valoarea consimțământului lor, ca în dreptul privat, fiindcă altfel pacea nu s'ar mai putea restabili niciodată, — dar dorința de revanșă este așa de firească încât învingătorii trebuie să se gândească totdeauna la războiul ce va naște din tratatul abia semnat.

De aci, grija firească de a asigura

îndeplinirea promptă a clauzelor din tratat, precum și preocuparea pentru măsurile de siguranță spre a împiedeca, din partea învinsului, orice încercare viitoare de revanșă.

Astfel se naște problema siguranței viitoare, pentru biruitor, chiar din clipa fericită când închee un război norocos.

Eterna instabilitate a lucrurilor omenesti depinzând mai mult de capriciul sau forța împrejurărilor decât de înțelepciunea și voința spiritelor prevăzătoare.

Tratatul de garanție anglo-franco-american.

În clipele când tratatul de Versailles lua forme definitive, o garanție expresă trebuia să asigure Franța, din partea Angliei și Statelor Unite, împotriva unui viitor război de revanșă ce l'ar fi încercat Germania.

Imprejurările de politică internă americană au dus, însă, la căderea lui Wilson, iar tratatul dela Versailles n'a mai fost ratificat de Statele Unite.

Unul din factorii pactului de garanție a dispărut, astfel, spre a fi urmat curând și de ceilalți.

Doi ani mai târziu, pactul de data aceasta în două, tratat la Cannes între Anglia și Franța, a căzut din nou și brusc din cauza răsturnării cabinetului francez prezidat de d. Briand. Reamintind acest moment istoric, important pentru problema siguranței în Europa, se cuvine să menționăm că Anglia ridicase chiar de atunci obiecțiuni împotriva garantării frontierelor polone cuprinse în tratatul de Versailles, deși se arăta dispusă la angajamente pentru frontierele franceze.

Solidaritatea tratatelor și unitatea noului statut politic teritorial.

Voința fermă a Franței de a asigura respectul tratatului de Versailles a salvat întreaga operă a conferinței generale de pace. De altfel, tratatul de Versailles constituie fundamentul noii arânduiri internaționale și europene, căci după modelul lui au fost redactate și celelalte tratate dela Saint-Germain, Neuilly și Trianon.

Intregul edificiu al păcii este o operă unitară și solidară a cărei

eficacitate nu se poate resimți în omenire decât prin apărarea și aplicarea ei intactă. Orice atingere adusă principiilor fundamentale, iar primejdiei eficacitate și ar arunca din nou Europa într'un haos din care nu se știe cum ar mai eși.

În acest sens înțelegea, siguranța însemnează înainte de toate, pentru Europa, respectul tratatelor păcii generale și menținerea neatinsă a ordinii stabilită prin acele tratate.

În acești din urmă șase ani, problema siguranței sub diferite forme și ca o un ecou permanent al art. 8 din pactul Societății Națiunilor, a fost și este mereu la ordinea zilei.

Seria proiectelor până la protocolul dela Geneva.

Nu-i locul să înșirăm toate proiectele internaționale menite să corespundă unei necesități așa de imperioase pentru cauza păcii omeniei. Vom pomeni, numai în treacăt, despre conferințele pentru limitarea înarmărilor navale (Washington, Roma); proiectele de pacte de înăgrisiune (Moscova, Haga); planul de ajutor mutual general între toți membrii Societății Națiunilor împotriva oricărei agresiuni, transformat apoi, prin observațiunile adversarilor asistenței, în protocolul de arbitraj obligator dela Geneva.

Pretutindeni, însă, proiectele sau planurile făurite de spiritele pacifiste și entuziaste s'au isbit de imensitatea sau diversitatea intereselor atinse prin măsurile de siguranță și stabilitate propuse.

Fiecare n'a căutat și nu caută decât propria siguranță cu preț cât mai redus și dacă'i posibil chiar fără contravaloare.

Alianțele regionale în cadrul tratatului general de ajutor mutual.

Zădărnicia sforțărilor, timp de aproape șase ani, ar fi să ne ducă la disperare de soarta siguranței dacă simțul realităților n'ar fi condus Statele cele mai expuse primejdiilor la măsuri proprii și imediate de apărare în cadrul prevederilor pactului Societății Națiunilor.

De aci seria de alianțe în câte două, încheiate de diferite State europene, după pacea generală, tinzând toate la respectul tratatelor și conservarea situației internaționale ce a rezultat din cauza războiului mondial.

Astfel avem, printre cele mai cunoscute, alianțele în câte două: România-Cehoslovacia, România-Sârbo Croato Slovenia și Cehoslovacia — Sârbo Croato Slovenia alcătuită din trei tratate sistemul unitar al întregii alianțe denumită „Mica Înțelegere”. Scopul conservator față de situația Europei centrale și Sud-est-europene, așa cum a rezultat din dispozițiile tratatelor de pace, al acestei alianțe, i-a îngăduit să fie recunoscută, peste ostilitățile dela început, în cadrul Societății Națiunilor. Mica Înțelegere, ca instrument al siguranței Statelor-membre, a avut mai ales la început rolul să vegheze la stabilizarea noului ordin, din părțile europene de pe la noi, împotriva tendințelor eventuale de revanșă din partea Ungariei sau Bulgariei.

Cu scopuri aproape identice, menționăm înțelegerea până la alianța defensivă, deoparte între Italia și Sârbo Croato Slovenia, de cealaltă între Franța și Cehoslovacia, dar aceasta privind mai ales eventualele primejdii din partea Germaniei.

Privitor exclusiv la acest din urmă Stat, ca element eventual de revanșă și insubordonare contra regulamentului păcii generale, avem de notat alianța dintre Franța și Polonia, la care, sperăm, se va adăuga într-o zi și alianța dintre Cehoslovacia și Polonia.

Din enumerarea fugară a celor mai cunoscute alianțe post-belice de siguranță, am lăsat anume la urmă pe cea mai importantă pentru cauza păcii și ordinii europene ca și a viitorului consolidării noastre: alianța dintre Polonia și România, menită să garanteze frontierele orientale ale ambelor State față de Rusia.

Este alianța externă cea mai însemnată astăzi, pentru viitorul și consolidarea ambelor State, în cadrul Societății Națiunilor, fiindcă primejdia cea mai serioasă care amenință ordinea și conservarea socială în același timp cu pacea internațională, dintre State, n-o constituie actualmente decât Rusia.

Data fiind situația geografică și extinderea Rusiei pe două continente, în atingere directă prin Pacific cu al treilea, America, este evident că valoarea alianței româno-poloneze, ca instrument de siguranță internațională, întrece cu mult pe a celorlalte alianțe de siguranță, menționate până acum.

Prezența României în două sisteme de alianță, al Micii Înțelegeri și cel cu Polonia, vădește situația

extrem de dificilă în care se află țara noastră întregită având să vegheze pe trei fronturi, din trei direcțiuni deosebite, — Răsărit, Apus și Miază-zi, — la primejdiile sau poftele de revanșă ce ar încerca să răstoarne actuala ordine europeană și să modifice tratatele în vigoare.

Situația aceasta delicată, însă, nu trebuie să ne alarmeze asupra viitorului pentru că ea nu este ceva nou sau excepțional în viața popoului românesc.

Istoria ne învață că din vremurile cele mai depărtate am fost mereu expuși la primejdii din cele trei direcțiuni: dela Miază-zi erau odinioară Turcii, dela Răsărit Rușii, iar din Apus, până deunăzi, amenința presiunea perfecționată a germanismului. Astăzi primejdiile dela Miază-zi și dela Apus sunt mult mai neînsemnate decât au fost în trecut pentru că nu avem să ne temem, dintr'acolo, decât de succesori mai apropiați sau de prepuși ai altora și așa inconjurați de o situație nouă —, în vreme ce la Răsărit, primejdia rusească actuală este departe de a echivala Rusia țaristă dinainte de război.

În acest cadru general al problemei siguranței Statelor, după război, se cuvine să menționăm știrea senzațională izvorâtă zilele trecute dela Berlin în coloanele presei din toată lumea. După această știre, Germania ar fi propus Franței, Angliei și Belgiei un pact de siguranță în patru pentru respectarea frontierelor din Europa occidentală, așa cum au fost ele stabilite prin tratatul de Versailles, în schimbul evacuării imediate a zonei de ocupație Colonială, prelungită deocamdată după termenul de 10 Ianuarie 1925, ca sancțiune pentru neîndeplinirea obligațiilor germane de dezarmare.

Simplu balon de încercare, știre menită prin reacțiune să soneze opinia franceză în materia importantă a siguranței, proiectul german n'ar duce la altceva decât la anularea sau revizuirea tratatului de Versailles în partea privitoare la statutul politic-teritorial din Europa orientală. Însăși știrea din izvor berlinez preciza că, pentru frontierele sale orientale, Germania n'ar înțelege posibilitatea revizuirii pacifice a acelor frontiere în virtutea art. 19¹⁾

1) Acest articol 19 din pact are următorul cuprins: „Adunarea poate din când în când să invite pe membri ca să procedeze la o nouă examinare a tratatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiilor internaționale a căror menținere ar putea pune în primejdie pacea lumii“.

din pactul Societății Națiunilor, după ce bine înțeles Germania ar fi primită ca membru al acesteia.

Opinia și presa poloneză a primit cum se cuvenia și a dat răspunsul prompt la această tentativă germană, primejdioasă în primul rând pentru Polonia, dar constituind o amenințare directă pentru întregul statut politic-teritorial din Europa centrală și răsăriteană.

Allianțele regionale conforme cu misiunea supremă a Societății Națiunilor.

Din expunerea de până acum rezultă în mod evident că alianțele regionale fiind singura garanție de siguranță pentru State, ele constituiesc și principala garanție pentru conservarea păcii.

Un nou război nu este posibil astăzi, prin pofta de revanșă a învingătorilor, grație alianțelor regionale, adevărate contracte de asigurare mutuală între membri împotriva nenorocirii războiului.

În sensul art. 8²⁾ din pactul Societății Națiunilor, pe care am mai avut ocazia să-l cităm, altădată, alianțele regionale constituiesc prima etapă în drumul spre pace și dezarmare, căci siguranța Statelor este condiția esențială pentru orice început de limitare sau reducere a înarmărilor.

Aceleși alianțe regionale satisfac prevederile art. 10 din pact potrivit căruia „membrii Societății se obligă să respecte și să apere integritatea teritorială și independența politică a tuturor membrilor împotriva oricărei agresiuni externe“. Deși se spune în acest articol, mai departe, că la caz de agresiune, de amenințare ori primejdie de agresiune, Consiliul Societății va aviza asupra mijloacelor de a asigura prevederea de siguranță ce am reprodus, totuși până astăzi nu s'a realizat încă nimic efectiv și singure alianțele regionale rămân instrumente de siguranță.

Deasemeni, prevederile art. 16, privitoare la membrii cari deslănțue războiul contrar obligațiilor luate prin art. 12, 13 sau 15 din pact, au rămas până astăzi în stare de simplu deziderat al Societății Națiunilor.

Sancțiuni efective, cu rezultat

2) Care spune în primul alineat: „Membrii Societății recunosc că menținerea păcii impune reducerea înarmărilor naționale la minimum compatibil cu siguranța națională și cu executarea obligațiilor internaționale“ etc.

imediat, împotriva Statului agresor și turburător al ordinii internaționale, așa cum ar rezulta din art. 16 pentru membrul căzut în delictul de ruptura pactului Societății, încă nu s'au putut găsi.

Protocolul de arbitraj obligator ca și proiectul tratatului general de asistență mutuală se găsesc, din nenorocire, tot în stadiul dorințelor frumoase dar nerealizate.

Și aci, prin urmare, alianțele regionale de siguranță oferă un instrument imediat de acțiune și represiune împotriva Statului care ar deslănțui războiul punându-se în ipoteza sancțiunilor provăzute de art. 16 din pact.

În sfârșit, pentru a termina, voi menționa și un al patrulea articol din pactul Societății Națiunilor, anume art. 21^b) care confirmă valoarea și utilitatea alianțelor regionale din punctul de vedere al păcii generale și siguranței Statelor.

Astfel, voi încheia cu constatarea că problema siguranței Statelor și a păcii a început să primească, prin forța lucrurilor, soluțiuni înainte de precizarea și dezvoltarea tuturor articolelor din pactul Societății Națiunilor prin contactul cu realitățile vieții internaționale, iar aceste soluțiuni în viitoarele transformări ale pactului nu vor putea fi desconsiderate sau înlăturate. Și nu vor putea fi, pentru că ele corespund din primul moment al realizării cu însăși dispozițiile în aparență vagi sau elastice ale pactului Societății.

N. Dașcovici

3) Având următorul cuprins: „Angajamentele internaționale, precum sunt tratatele de arbitraj și acordurile regionale, ca doctrina lui Monroe, care asigură menținerea păcii, nu sunt socotite drept neconforme în nici una din dispozițiile pactului de față.”

DOCTORUL ÎN MEDICINA UNIVERSALĂ

IOAN CUPARESCU

director medic-șef de ambulator dentistic i. r. etc.

DENTIST din VIENA, reluându-și activitatea profesională în exercițiul practic al medicinei, chirurgiei și artei tehnice dentare, face cunoscut că s'a stabilit în

CLUJ, STR. MEMORANDULUI No. 10
(palatul „Societății Adriatică de Asigurare”)

Consultațiuni și operațiuni dentistice, precum și lucrări de artă tehnică dentară, până la noi dispozițiuni între orele 10—1 din zi

GAZUL NATURAL DIN BASINUL TRANSILVANIEI

În anul 1907 sau început în câmpia Transilvaniei sondajile pentru căutarea sărurilor de potasiu, atât de importante pentru chimia agricolă și pirotehnic Mobilul care a determinat lucrările de explorare pentru căutarea sărurilor de potasiu în bazinul Transilvaniei, era marea analogie ca structură și formațiune geologică, între acest bazin și renumitul bazin de Magdeburg din Prusia orientală, cu celebrele zăcăminte de săruri de potasiu, din salinile dela Stassfurt. La acest leitmotiv se atașază și împrejurarea, că în baza datelor de analiză chimică, aproape toate probele de apă sărată, recoltate din diverse puncte ale basinului invederau prezența sărurilor de potasiu. Acestea erau considerațiile factorilor geologici sub auspiciile cărora s'a aplicat primul sondaj, în apropierea localității Sărmașul mare, aproape de terasamentul gării, atingând o adâncime de 627 m. Sondajul de explorare dela Sărmaș a servit mai mult ca mijloc de determinare și stabilire a creșterii gradului geotermic (temperaturii), pentru stratele din Câmpie, în comparație cu temperatura medie anuală a regiunii.

La adâncime 580 m. se întâlnesc țâsniri puternice de ape sărate, dificultând în mare măsură, adâncirea lucrărilor de sondaj. În anul următor — 1908 — la o distanță de 4 km. de prima localitate. În „câmpul bolborositor” de lângă localitatea Sărmașel, se aplică al doilea sondaj, aproape de terasamentul căii ferate. Mare a fost surpriza cercetătorilor, când sub scormonirea trepanului la o adâncime de 302 m. dint'odată, cu o deslănțuire de uragan, țâsnesc cantități enorme de gaz, ca dintr'o supapă-ventil a unui monstru uriaș subteran. Tubaj, schelă și instalații au fost distruse într'o clipită, punând la grea încercare năzuința de cumpănire a omului, în alegerea mijlocului de menajare și demolire a capriciilor revoluționarului eliberat din adâncuri și nebănuit.

Țâsniri de flacări, cari în noapte își proiectau marea, — într'o mare de geratic — imaginea pe metropola unui cer instelat, crivăsări adânci cu răvășiri de teren la suprafață și țâsniri de are sărate, însoțiau cântecul de triumf al revoluționarului energetic, cu note de șuerături stridente. Acesta este prologul descoperirii, unei dintre celea mai prețioase bogății a subsolului Transilvaniei, — gazul metan sau natural — având la bază hazardul unei întâmplări. Prezența acestui gaz în subsolul unor localități din Transilvania, era cunoscută deja de veacuri. Astfel în hotarul comunei Șaroș, și a locali-

PROGRESE ȘTIINȚIFICEI

tății balneare Bazna din județul Târnavei mici, se cunoșteau emanații de gaze miraculoase dela anul 1672, dându-li-se mai mult o importanță de episod local. Și mai comune erau aceste apariții de gaze naturale în regiunile petrolifere. Ca focuri nestinse — „focurile sfânte” — din regiunea Bacu — Mare Caspică — erau cunoscute din veacul al VI-lea, cu considerații religioase, în fantezia Perșilor și servind ca locuri sfinte de pelerinaj pentru adepții lui Zoroastru.

Ca produs de fermentație a celulozei vegetale, gazul natural numit și gazul bălților, se produce în cantități reduse, și astăzi, mai ales în bălării, mocirle, și în ape stagnate cu vegetație acvatică.

În regiunile petrolifere ale Pennsilvaniei, și în regiunile noastre petrolifere din Valea Prahovei, obvine ca produs de distilare naturală a zăcămintelor de petrol, în majoritatea cazurilor prins în conducte și utilizat ca combustibil pentru rafinările și instalațiile de petrol. În America de nord, se captează sistematic prin 16,000 de sonde, cu o capacitate de 16 miliarde metri cubi anual, condus prin o rețea de conductă de mii de km, la instalațiile de petrol.

Sub numirea, himerică de „gazul grizu”, pândește încontinuu viața minerilor din minele de cărbuni, formând în amestec cu aerul în proporție de 12%—16% un explosiv extraordinar de puternic și periculos. (Catastrofa dela Lupeni din anii trecuți).

Condițiile în cari apare gazul natural precum și compoziția chimică a acestui gaz, din câmpia Transilvaniei — face să se comporte ca ceva unic, între aparțiile analoage cunoscute în alte regiuni. Fiind format din metan aproape pur 97—99% CH₄, cu impurități reduse de 1—2% O₂, CO₂, O și N, se distinge și prin această particularitate de gazul natural din Pennsilvania cu 86% metan restul de 14% fiind format din hidrocarburi și elemente gazoase.

Apariția lui în basinul Transilvaniei dealungul unei linii formată din boltituri largi cu pante domoale, numite domuri sau brachianticlinale, având un traseu geografic N—S, începând din valea Someșului până în valea Oltului la Arpaș, într'o regiune nepetroliferă, să prezintă ca o apariție specifică pentru țara noastră. Menționând încă enorma cantitate de gaz eliberat prin celea 36—40 de sonde cu un debit anual de 3 miliarde metri cubi, pe lângă o presiune de 19—27 atmosfere, urcând uneori până la 40 atmosfere în faza primă de erupțiune, toți acești factori să însumează ca noi particularități la considerațiile de mai sus.

Răspândiți Societatea de Măine

STATISTICA INVĂȚĂMÂNTULUI DIN ROMÂNIA PE ANII 1919/20 și 1921

— METODELE DE ADUNARE ȘI DE EXPUNERE A MATERIALULUI —

Am arătat într'un articol anterior că lucrarea d-lui G. Teodoru este lipsită de orice claritate atât în ce privește noțiunile fundamentale ale Statisticii, ca știință, cât și cele ale vieții școlare, de stat și naționale.

În cele următoare vom analiza lucrarea din punctul de vedere al materialului statistic și al metodei întrebuintate de autor în adunarea și expunerea lui.

În privința metodei plec delă cuvintele d-lui G. Arghirescu, antecesorul d-lui T. la direcția Statisticii din Ministerul de Instrucție: „Statistica, în general, ar pierde caracterul de metodă științifică, dacă n'ar exista mijloace pe deoparte de a preveni și înlătura, prin organizarea lucrărilor, cauzele de imperfecțiune în culegerea și elaborarea cifrelor, iar pe de alta, de a verifica și controla rezultatele prin concordanța necesară, care trebuie să apară din confruntarea lor cu alte documente în relațiune necesară cu ele.“¹⁾

Dl T. este cu totul străin de stipulațiunile d-lui Arghirescu. Pentru dsa, Statistica este pur și simplu o grămadă oarecare de cifre, după care nu se ascunde nimic. Între Statistica școlară și între Politica școlară d. p. la d. T. nu se vede a fi nici un fel de legătură, de asemenea între Statistica școlară și Bugetul Ministerului de Instrucție, ca să nu mai vorbim de legătura aceea cu Legislația școlară, cu Istoria școalelor sau chiar cu Pedagogia.

Toate acestea pentru d. T. nu există. El nu simte în dosul cifrelor o țară, un popor, cu viața lui multiplă, cu nevoile lui, cu frământările lui, — el nu vede această țară în mijlocul altor țări cu cari vrea să emuleze și cu cari se compară la fiecare pas, nu numai supt raportul cifrelor, ci mai ales sub raportul a ceace cifrele conțin ca principii de activitate, ca realități sociale, politice și culturale. Pentru el cifrele sunt absolute, — ele nu stau nici într'o legătură nici cu ziua de ieri, nici cu cea de mâine. De aceea singurul izvor din care se adapă d-sa, sunt tabelele statistice pe cari le obține delă subalterni; nici un alt izvor d-sa nu întrebuintează, ba se pare că ignorează anume izvoarele de o natură mai largă și cu vederi cari trec peste cifrele reci. Dl. T. nu utilizează pentru cunoașterea, verificarea și compararea datelor statistice nici măcar publicațiile statistice românești cu privire la Basarabia, Bucovina și Transilvania, necum să fi utilizat statistici și cărți rusești, nemțești sau ungurești. Pentru d. T. anii dinainte de 1919 aparțin preistoriei și nu-l interesează cătuș de puțin.

Dar să vedem cum se prezintă lucrarea din punctul de vedere al materialului statistic și al distribuirii lui.

Mai întâi de toate trebuie să semnalăm greșala că ea cuprinde statistica pe doi ani într'un singur volum. Dacă d. T. a vrut să ne dea un singur volum, trebuia să publice datele de pe cei doi ani simultan și comparativ, nu succesiv, căci prin aceasta numai îngreunează întrebuintarea cărții.

Dacă d. T. ar fi orientat cel puțin în literatura Statisticii Ministerului din care face parte, — căci mai mult nu-i cerem, — d-sa ar fi putut afla că în trecut așa se obișnuiau să se publice statisticele pe mai mulți ani.

¹⁾ G. Arghirescu: Valoarea documentară a recenzământului știutorilor de carte din 1909, în *Omagiu lui Sp. Harel*, pag. 295.

Așa e publicată foarte buna *Statistică a învățământului secundar din România pe anii școlari 1889/90, 1890/91 și 1891/2* de Frédéric Damé, șeful biroului statistic (București 1892).

În volumul dlui T. capitolele se succedază în modul următor:

Partea I. Statistica învățământului din Vechiul Regat pe anul 1919/20.

Partea II. Recenzământul copiilor în vârsta de școală făcut pentru anul 1920/21, [care pentru anul anterior nu s'a făcut după cum nu s'a mai făcut peste tot delă 1908/9]

Partea III. Situația învățământului din Vechiul Regat în anul 1920/21.

Partea IV. Situația învățământului din Basarabia în 1919/20.

Partea V. Recenzământul copiilor din Basarabia în anul 1920/21.

Partea VI. Situația învățământului din Basarabia în anul 1920/21.

Partea VII. Situația învățământului din Bucovina în anul 1919/20.

Partea VIII. Situația învățământului din Bucovina în anul 1920/21.

Partea IX. Situația învățământului în Transilvania în 1919/20.

Partea X. Situația școlilor și instituțiilor de cultură cari aparțin celorlalte ministere pe anii 1919/20 și 1920/21. Ce sistem o fi acesta, — cu greu ar putea-o lămuri cineva.

Vedem în adevăr, că în afară de datele statistice școlare d. T. dă și Recenzământul copiilor de școală, dar nu pentru amândoi anii și nu pentru toate provinciile, ci numai pentru 1920/21 în Vechiul Regat și în Basarabia, — pentru Bucovina și Transilvania nu. Apoi pentru primele trei provincii dă datele pe doi ani, succesiv, pentru Transilvania numai pentru un an. Apoi, pentru școlile cari se țin de alte Ministere decât cel al Instrucției nu urmează metoda succesivă.

Publicațiunea începe de-adreptul cu „Grădiniile de copii“, după cari urmează școlile primare ș. a. m. d.

După cele mai elementare reguli și uzanțe statistice, tabelele acestea ar fi trebuit precedate de o serie de alte tabele și anume:

1. una care infățișează situația generală culturală a țării, pe regiuni și județe, din punctul de vedere al răspândirii cunoștinței de carte (alfabeți și analfabeți) și anume o tabelă comparativă între anul din chestiune și anul corăspunzător din deceniul anterior,

2. una care infățișează situația generală a țării din punctul de vedere al școlilor de diferite categorii, — iarăș comparativ ca anii expirați,

3. una care arată sinoptic distribuția acestora pe regiuni și județe, după grade și categorii,

4. o tabelă cu recenzământul copiilor de școală, arătându-se în rubrici speciale vârsta lor, delă 7—12 ani, delă 12—14, delă 14 înainte, apoi: câți cercetează școala primară, după sex, după vârstă, după confesiuni, după naționalitate, câți sunt la meserii, câți (băeți și fete) au fost dispensați de școală și câți nu, câți sunt normali și câți anormali (orbi, surdomuți, idioși) după sex și naționalitate; câți au umblat în școli de stat și

câți în școli susținute de confesiuni, societăți și particulari? Toate acestea trebuiau arătate și în cifre și în procente, pentru ca să se poată vedea astfel nu numai starea actuală a singuraticelor regiuni și județe și a diferitelor naționalități și confesiuni, ci și progresul sau regresul față de trecut și raportul de forță și activitate între diferiții factori. Altfel, tabelele de cifre absolute, a căror exactitate este aproape imposibilă de controlat pe vre-o cale oarecare, n'au nici un înțeles și nici o valoare.

În „Anuarul Statistic al României“, pe anul 1903, avem, în ce privește învățământul, chiar pe pg. primă un Tablou recapitulativ cu privire la numărul tuturor școlilor, al profesorilor și al elevilor din țara întreagă. De asemenea găsim în paginile cari urmează tablouri recapitulative cu privire la fiecare grad și categorie de școli. A vem mai departe statistica școalelor primare cu 1, 2, 3 și cu 4 învățători; numă-

rul băncilor de școală, al bibliotecilor școlare; cheltuielile de construcții școlare din acel an; scutițiile de taxe școlare și o mulțime de alte date pe cari în statistica specială a Ministerului Instrucției, după 20 de ani de zile nu le mai găsim.

La sfârșitul lucrării mai avem și o Bibliografie destul de bogată, pe singuraticile ramuri, cece în Statistica dlui Teodoru deasemenea lipsește cu desăvârșire.

Oricât de precise ar putea fi cifrele statistice pe cari le găsim, în împrejurările date, în Statistica Ministerului de Instrucție, ele nu pot fi aproape de nici un folos practic, căci în cazul cel mai favorabil, ele ar putea fi considerate ca material statistic, dar în nici un caz nu ca o Statistică.

Vom vedea în cele următoare dacă cifrele acestea prezintă cel puțin ca material statistic brut, garanția necesară de exactitate și veridicitate.

Onisifor Ghibu

BIOPOLITICĂ

SOLIA SĂNĂTĂȚII ÎN MUNȚII MOȘILOR

Știrile cari ne sosesc din comune mai îndepărtate, unde nici ajutorul medicului nu poate ajunge, ne îngrijorează. Munții apuseni, Valea Somesului, Valea Almașului, Bârgăului, Streiului și în special Bazinul minier al Jiului par a fi contaminate în măsură mare, încât avem iminenta datorință a pleca cât de mulți — ne crușând jertfe — în ajutorul celor contaminați și pentru a scăpa urmașii acestora dela dezastru.

Urmeșii moșilor, cari au scris o pagină atât de frumoasă în cartea istoriei noastre, azi sunt părăsiți, lăsați pradă sifilisului, tuberulozei, alcoolismului, cari seceră în dragă voe. pe cei mai buni ai noștrii.

Să spună medicii — comisiile de recrutare — cari recrutează prin munții apuseni ce jale, ce durere li frământă sufletul, când văd atâta boală. degenerare, feciori slăbiți, degenerați, ajunși în brațele peirei!

Pericolul este iminent. Într'o comună pe valea Almașului am aflat moașa comunei infectată cu sifilis, în stadiu manifest (lesiuni sifilitice deschise, luxuriante la genitalii, în gură, între degete la mâni etc.). Câte femei și copii va fi infectat moașa aceasta în funcția ei oficioasă, asistând la nașteri și îngrijind copii noi născuți? Ce pericol prezintă moașa bolnavă cu sifilis, într'o comună? Și oare câte comune au moașe sifilitice?

În altă comună am aflat barbierul infectat, cu leziuni deschise, încă un pericol pentru clientela, care recurge la ajutorul acestuia.

În poiana Ampoiului am stabilit patru surse de sifilis:

I. una foarte veche, cu virus atenuat rămas din epidemia mare de sifilis din anii 1800—1806 (bolnavii oameni bătrâni 60—70 ani cu forme vechi terțiare-ereditare).

II. sursă cu virus dinaintea de războiu (adus de foști militari, servitori...)

III. sursă cu virus din America (imigranții).

IV. sursă cu virus proaspăt din războiul mondial (soldați, prizoneri), aceasta a dat și erupțiunea vulcanică în anii 1918—1921.

Înmulțirea sifiliticilor se datorește sursei proaspete din războiul mondial.

Ancheta sanitară pe lângă căutarea, evidențierea și tratamentul sifiliticilor ne dă posibilitatea să studiem și evoluția sifilisului în generații, încercare care s'a făcut de Pospelow, mai nou de Ioseph, dar încă nu s'a stabilit forma precisă și evoluția sifilisului în generații. Masa enormă a sifiliticilor cu domiciliu stabil, cari ne permit să-i ținem în evidență continuă, legăturile familiare, cari

la sate mai cu ușurință se pot studia și evidenția ne vor da terenul pentru un studiu amănunțit al sifilisului.

Care este forma sifilisului în generația a doua, a treia, (sifilis funcțional), cum se filtrează treponemul prin generații, căți indivizi trebuie să cadă jertfă lor, câte generații trebuie să forneze filtrul, care să filtreze spirocheții, scăpând generația viitoare de sifilisul moșilor, stămoșilor lor?

Iată deci încă o datorință a ambulatorului policlinic, care prin serviciul extern are datoria nu numai de a izola sifilisul în individ, ci a prinde firul sifilisului, a conoaște în deamănunt evoluția sa, unde se filtrează, câți indivizi trebuie să piară în urma unei familii de treponeni. Prin evidența specială și riguroasă vom fi în situația de a prinde firul și-a continua cu observarea evoluției sifilisului. Vom avea un material bogat — familii sifilizate — având date precise ca și descendente ale individului infectat cu sifilis în viața intrauterinală.

Foia familiară condusă conștiințios ne dă firul care este necesar la deslegarea problemei. Examinarea precisă a copiilor și nepoților unui părinte sifilitic ne va aduce lumina.

În jurul Timișoarei, Lugojului, Cehul Silvaniei, dar în special în jurul Zlatnei în anii 1700—1806 au bătuit epidemii de sifilis, în urma cărora guvernatorul Ardealului a ordonat vizitarea silnică a locuitorilor din regiunile contaminate și ridicarea de spitale venerice în comunele infectate, unde se făcea tratamentul forțat al bolnavilor aflați, așa s'a înființat în Zlatna un spital veneric, cu medici (chirurși), trimiși anume pentru tratamentul acestor bolnavi. Trebuie să căutăm registrele spitalului acestuia improvizat, să aflăm numele celor infectați și pe baza datelor acestora și matriculele preotului să căutăm descendenții aceluia. Dr. Rece medicul șef al ambulatorului policlinic din Zlatna sa obligat să cerceteze registrele și datele aflătoare în archiva căpitanatului minier, în județul Cojocna sa angajat dl Z. Balint pentru a căuta archivele.

Tot așa vom purcede și în celelalte comune unde a grasat sifilisul pe vremuri (d. e. Ilva mare—mică, unde avem o epidemie veche sifilitică).

Pe lângă serviciile acestea am face și-o propagandă mare pentru luminarea poporului, pentru a înțelege rostul campaniei începute. Lumina dusă de medici în comunele infectate ar lumina cărarea, pe care trebuie să vină poporul la medici. Prin procedeul terapeutic vom purcede să nimicim concepția greșită referitor la explicația și tratarea boalei acesteia. Fiecare sifilitic va trebui

să vină singur — fără presiune — să ceară ajutorul — injecțiile — dela care poporul așteaptă mântuirea. Azi este deja trecut în mentalitatea poporului că numai injecțiile cu neosalvarsan vindecă sifilisul. Trebuie să știe, că sifilisul să poate vindeca, și cu cât mai de grabă a-leargă să-și facă tratamentul și vindecarea este mai rapidă, chiar și dacă nu se vindecă complect, totuși prin tratamentul periodic boala slăbește mult, ne mai fiind pericol nici pentru dânsul, nici pentru ai săi. În felul cum sa preconizat în ordinul 6499—921 și în raportul din Decembrie 1921, „Raport asupra anchetei sanitare în Poiana Ampoiului” totodată și din raportul dlui Dr. I. Comes șef-medical ambulatorului policlinic, Târgul-Mureș, organizația tratamentului antisifilitic pe comune am putea în scurt timp diminua pericolul, care amenință existența noastră. În anul 1924 toamna sa început o campanie generală în Regiunea XI sanitară, Cluj formându-se două echipe volante permanente pentru combaterea sifilisului, rezultatul acestei campanii este îmbucurător, dând foloase. (Media procentului în 81 comune examinate de echipele volante este 6'30/0).

Urmează statistica tip, rezultată din ancheta sanitară Poiana Ampoiului, făcută în 1921 luna Decembrie; în urma ordinului No. 6499—921. Inspectoratul General Sanitar, Cluj.

„În zilele (12 zile) cât am stat în comună am fost fost asistat de dnii Dr. Fleischer medic șef, Alba-Iulia și dl Z. Balint. Am examinat 493 persoane, introduse în 132 foi familiare, nu sau prezentat 29 persoane (cauza: duși la oi, la munte, armată, oraș etc.) Statistica compusă din datele aflate la acestea 492 persoane examinate în Poiana Ampoiului și cătururile sale este din cale afară interesantă, este o icoană clară, fidelă a situațiunei sanitare a întregii comuni, o privire sigură în inima satului.

Statistica :

La 493 persoane vizitate am aflat:
 odată căsătoriți 172 persoane
 a două oară căsătoriți 16 ”
 Divorțați 12 ”
 Văduvi 36 ”
 Concubinat 8 ”

total 244 persoane

Am aflat bolnavi cu:
 Lues primar 1 persoane
 Lues secundar manifest 24 ”
 Lues terțiar 6 ” (1. orchitis specif. 1. atropia nervi optici).
 Lues latens pozitiv 30 ”
 Lues cerebrospinal 2 ”
 Tabes dorsal 1 ”
 Paralysis progressiva 1 ”
 Lues congenital 9 ”

total 74 ” (15'01/0)

Etatea acestora :

0—1 an 3	35—40 ani 13
1—5 ” 3	40—45 ” 8
5—10 ” 11	45—50 ” 11
10—15 ” 7	50—55 ” 7
15—20 ” 14	55—60 ” 2
20—25 ” 9	60—65 ” 1
25—30 ” 12	65—70 ” 1
30—35 ” 12	70—80 ” 1

În cazurile susamintite diagnosă de lues este sigură. În cazuri (8'4/0) am aflat de suspect starea individului, și la cazurile acestea vom face analiza Wassermann.

E de de remarcat că la 74 de cazuri de sifilis numai 27 au fost tratate medical, 3 au fost tratați la miliție, iar un caz cu fumuri într'un sat vecin. Ceilalți, ori că nu au știut de boala lor, sau dacă au știut nu i'au dat nici o importanță.

Familii sifilizate am aflat :

cu 2 membrii	6 familii
cu 3 ”	8 ”
cu 4 ”	1 ”
cu 5 ”	4 ”
cu 6 ”	1 ”
cu 7 ”	— ”
cu 8 ”	1 ”
cu 9 ”	1 ”

total 22 familii

Sursa sifilisului în partea cea mai mare a cazurilor la 16 familii sifilizate este recentă, în partea cea mai mare e în legătură cu militarii din timpul războiului. La 6 familii sifilizate sursa e veche.

Gonorrhea și complicații atât recente cât și cronice am aflat :

Vulvovaginitis gonorrhoeica recentă	1 caz.
Gonorrhoea (acuta și cronica)	36 ”
Endometritis chronica	10 ”
Metritis chronica	4 ”
Gonitis chronica	1 ”
Adnex	5 ”
Parametritis	1 ”
Urethritis postgonorrhoeica	15 ”

total 73 ” (14'8/0)

cazurile acelea când în tinerețe a avut respectivul gonorrhoea, dar acum nu are nici un simptom le-am înpărțit la rubrica ureth. postgonorrhoeica.

Sterilitate :

Familii sterile după gonorrhoea	4 familii
Familii sterile după alte motive	6 ”

total 10 familii

Graviditate :

graviditate în 5 cazuri.

Tuberculoza :

Este puțină grație ocupațiunei locuitorilor (oerit, pădurărit etc.)

Tbc pulmonară	6 cazuri
Apicitis	9 ”
Spondylitis tbc.	1 ”
Mastitis	1 ”
Scrophuloderma	4 ”
Lupus erythematodes feței	1 ”

total 22 caz. (4'4/0)

E t a t e a :

0—1 an	30—40 an 4 caz.
1—10 an 1 caz.	40—50 an 2 caz.
10—20 an 5 caz.	50—60 an — caz.
20—30 an 9 caz.	

Rachitism am aflat în 9 cazuri.

Scabies în 24 cazuri.

Alte morbururi :

Carcinoma labii inf. oris 1 caz.	Phlegmone 1 caz.
Cysta abdomini 1 ”	Panaritiu 2 ”
Ruptura vaginæ post partum-fistula cyst-vagin 1 ”	Deviatio septi nasi 4 ”
Ruptura perinei maior grad. 1 ”	Vegetații adenoidale 71 ”
Prolapsus uteri 1 ”	Fistula mandib 2 ”
Polypus cervicis 1 ”	Otitis media supp. 1 ”
Dismenorrhoea 3 ”	Eccema 4 ”
Mastitis 1 ”	Prutigo 1 ”
Balanitis erosiva 1 ”	Hernia 6 ”
Atrophia bulbi post traumam 1 ”	Nephritis post scarlat. 2 ”
	Ischias 2 ”
	Impetigo 12 ”
	Malaria 2 ”
	Histeria grav 1 ”
	Scarlatină 6 ”

Conjunct cat . . . 3	"	Pneumonia 1	"
Ectropium post con-	"	Pellagra sanata . . . 1	"
junct chron. . . . 4	"	Infuenza 4	"
Staphiloma corneae 1	"	Icterus 1	"
Blepharitis 10	"	Psoriasis 1	"
Hemeralopia 1	"	Fractura et amput.	"
Luxatio lentis o. s. 1	"	m a n. d. post	"
Cataracta 1	"	traum 1	"
Pterygium 1	"	Fibromatosis uni-	"
Struma 1	"	vers. 1	"
Ichthyosis cutis . . 1	"	Vulnus sciss. 2	"
Varcositas grav. . . 1	"	Senilitas 5	"

Idiotism am aflat la 4 cazuri.

S'au născut total la persoanele cuprinse în foile familiare și cari au fost vizitați cu ocazia aceasta:

Vii născuți	452 copii
Morți născuți	37 "
total 489 copii	

Referitor la avorturi n'am fost capabil să aflu date sigure, fie că nu știu femeile, fie că nu vreau să declare avorturile avute.

Dintre cei 452 vii născuți au murit:

inainte de ajungerea etăței de un an .	79 copii
între ani 1—5	35 "
între anii 5—10	34 "
total 148 copii	

Vizitarea școlii:

Am vizitat în școală total 24 copii între cari am aflat 13 cu polypi hypertropici nasali, 6 cari au trecut prin rachitism, iar 3 cu lueș congenital.

Intr'un caz polypii nasali sunt așa de hypertropizați încât obliterează total canalul nasal, copilul acesta nu poate arăta nici un progres la școală. (Am intervenit prin primărie ca acesta să fie adus la Cluj la operație).

Locuința:

Locuințele sunt slabe, partea cea mai mare locuiesc într'o singură cameră. Casele sunt din lemn de fag și brad, sunt scunde, cu ferestele mici, prin cari abia să furșezează soarele pe scurtă vreme. Partea cea mai mare a ferestrelor sunt așa fel construite încât nu se pot deschide, deci din punct de vedere igienic sunt total insuficiente. În casă caloniul (cuptoriul deschis), în unele familii mai bine situate plotașul (cuptor din cărămidă cu o tablă de fer deasupra) servește și pentru furt și încălzit. Întreg mobilarul este un pat de scânduri, larg, haine de pat vre-o câteva țoale și sube. Ciarșafuri nu se folosesc. Două-trei laviți simple, o masă.

Dorm câte 4—5 într'un pat, ceilalți pe jos, pe laviți.

Din punct de vedere epidemiologic e de mare importanță faptul acesta, am aflat familii unde copiii bolnavi cu scarlatină erau în pat cu cei sănătoși. (Foaea familiară Opruța . . .) Am observat și mi sa și spus că mamele intenționate își pun copiii sănătoși între frații lor bolnavi ca să treacă mai repede infecția peste familie.

Am aflat că locuiesc într'o cameră:

1 persoană	6 familii	5 persoane	12 familii
2 "	20 "	6 "	18 "
3 "	32 "	7 "	9 "
4 "	33 "	8 "	1 "
9 persoane — 2 familii.			

Alcoholism

Mai fiecare locuitor din comună consumă zilnic 1—2 pahare de rachiu. Vara se bea multă bere. Iarna beutura principală e rachiu. Muncitorul de câmp nici nu se angajează, la lucru dacă nu capătă și rachiu de trei ori pe zi. La pomeni e uz să se bea rachiu, chiar și copii sunt siliți să bea întru pomenirea și ertarea păcatelor lui X. Y. Toamna când se ferbe ra-

chiul de prune tot satul e beat, cum i-mi spunea primarul.

În anul trecut prefectul a interzis în zi de Duminică și sărbătoarea crîșmele și de atunci crimele cari până atunci se țineau lanț sau rărit. Poporul aici era sălbătăcit. Cu 40 ani înainte și-a omorît preotul și trei primari, mai în fiecare an erau 4—5 morți prin crimă, azi starea s'a ameliorat grație destoiniceii preotului, dascălului și primarului.

Din 493 persoane am aflat la 73 persoane alcoholism pronunțat. — Se repartizează pe familii în următorul mod:

În familie un membru. alcoolist la 30 familii,	
" 2 " " " 3 "	
" 3 " " " 2 "	
" 4 " " " 1 "	
" 5 " " " 1 "	
" 7 " " " 1 "	

O familie cu copii cu toți alcooliști (Foaea fam. 4) strămoșii din ambele părți alcooliști.

Cantitatea zilnică care o consumă; 2—3 pahare bea mai fiecare locuitor.

4—6 pahare recunosc a bea	3 persoane
1/4 litru	2 "
1/4—1/2 litru	24 "
1/2—1 litru	6 "
1—2 litru	5 "

Am aflat 12 femei alcooliste pronunțate: între acestea consumă zilnic:

4—6 pahare	3 persoane
1/2 litru	4 "
1 litru.	5 "

În legătură cu alcoholul trebuie să amintim și alimentul atât de îndrăgit în satele acestea „chiselija”. Un suc de prune care rămâne după fertut rachiului și care conține și ea alcohol.

Cât am stat în comună am dat eu imediat fiecărui sifilitic injecții de neosalvarsan, iar pentru continuare iam obligat să meargă la ambulator.

Praxa făcută cu ocazia aceasta ne arată, că drumul cel mai scurt și practic pentru combaterea sifilisului este acele, care duc la inima satelor; vizitând poporul să știm câți sunt sifilitici și chiar și tratamentul să-l facem la sate.

Propunerea formată din celea văzute și petrecute este următoarea:

Fiecare ambulator policlinic să fie îndatorat ca într'un anumit cerc de activitate să facă anchete sanitare în fiecare comună, dar mai cu seamă de unde primește sifilitici. Să întocmească registrul bolnavilor acestora cât se poate de complet, pe cari apoi săi controleze periodic atât în cursul tratamentului cât și în pauză. Cu ocazia vizitei se vor ține și conferințe scurte și la înțelesul poporului despre boalele venerice etc., iar dacă e posibil să se ducă și microscopul, table instructive, ori projectograf.

Resultatul cel mai rapid l-am ajunge dacă am avea medicii necesari cu cari să întreprindem ambulatoriile ambulante, — pe cari le amintea în atâtea rânduri dl Inspector General. — prin acestea să eșim la fața locului și acasă în satul fiecărui bolnav să facem tratamentul.

Cercetarea comunelor mai îndepărtate de centrul ambulatorului se impune cu o urgență mare. În comunele acestea chiar și până când vom putea avea personalul medical necesar pentru a îndeplini ambulatoriile ambulate, să fie trimiși medici din partea ambulatorului, cari să circuleze periodic prin satele acestea d. e. la începutul primăverii și la sfârșitul toamnei, când locuitorii sunt la casele lor și să le facă tratamentul. Metoda cea mai bună pentru tratamentul la sate este metoda Linzer, neosalvarsan + sublimat prin-o singură injecție intravenoasă. Bolnavul prin a-

ceașta scapă de durerile consecutive injecției intrafesiere cu Hydrargir.

Se pot aduna bolnavii din 2—3 comune într-o comună unde va veni medicul.

Deci în primul rând ar trebui să avem icoana clară a fiecărei comune și după aceea să se întreprindă tratamentul pe lângă controla registrului în care sunt induși bolnavii. Pe calea aceasta nu poate scăpa nimeni netratat, în caz de renitență se poate uza de forța publică. Prin procedul acesta am generaliza tratamentul antiluetic asupra întregii comune. Poporul va alerga la injecțiile cu neosalvarsan. este trecut deja în convingerea lui că nu-

mai salvarsanul vindecă sifilisul.

În unele locuri și unii indivizi sunt neicrezători față de domni, multe promisiuni și vorbiri făcute înainte de alegeri etc. i-au făcut apatici. Medicul care vine în interesul lor ca să le dea ajutorul va avea să jînă seama de neîncrederea poporului și tocmai pentru aceasta să-și dea silința să rupă ghița de pe sufletul poporului să-i facă să înțeleagă scopul marelui pe care îl urmărește serviciul sanitar. Pasul cel mai greu este acesta la ancheta sanitară. Dacă medicul a trecut peste greutatea aceasta atunci a câștigat lupta.

Dr. Dominic Stanea

CRONICI DIN ROMA

O CONFERINȚĂ LA ȘCOALA ROMÂNĂ DIN ROMA

Școala Română din Roma are obiceiul de-a organiza în fiecare an câte-o serie de conferințe, făcând apel la celebritățile Universității locale și la exponenții științifici ai Academiei străine, care înfloresc într-un număr atât de frumos în acest oraș. Cu tot caracterul lor intim, familiar, conferințele acestea au un îndoit interes. Ele interesează mai întâiu un cerc restrâns de specialiști prin natura subiectelor fixate, iar într-o măsură oarecare sunt folosite și publicului mare, deoarece sunt adevărate *mărturisiri de credință* în legătură cu problemele studiate, *duioase confesiuni de metodă*, în cari experiența științifică a savantului este dublată de inima lui de om.

În anul acesta (12 Febr.) seria lor a fost inaugurată de prof. și senatorul *Ettore Pais* arhicunoscut în lumea specialiștilor prin studiile sale asupra începuturilor Romei, elev al lui Th. Mommsen, încărunțit în strădina de a separa adevărul istoric de legendă și reprezentant direct al criticismului istoric sever, aplicat în studiul vieții romane de marele savant german și de școala istorică pornită din îndemnul și preceptele lui. Alături de importanța subiectului, psihologia conferințarului merită tot atât interes și din conferință, care a fost lipsită de obișnuitele sforțări de elocvență, se desprind câteva constatări, câteva adevăruri vrednice să fie cunoscute și de publicul românesc.

Vorbind despre *critériile în studiul istoriei romane*, le-a împărțit în trei: *metoda de studiu, semnificația politică a faptelor și monumentele*. A fost o vreme — spune dl. E. Pais — când anevoie se încumeta cineva să se îndoiască de valoarea tradiției literare în cunoașterea lumii antice. Primul care a înangurat „metoda îndoielii”, istoricul Beaufort, n'a îndrăznit să-și iscălească tratatul și numai buna primire pe care i s'a făcut studiului său l-a întărit în convingerile formulate întrânsul. S'au format două curente deopotrivă de îndreptățite și deopotrivă de greșite în exagerările

la care au ajuns: curentul „ipercriticilor” și al „arheologilor” cari, acștia din urmă, făcând abstracție de timp și spațiu, au încercat să verifice tradiția-literară prin interpretarea monumentelor scoase la lumină. Știința și adevărul istoric a progresat prin ambele curente, deoarece ipercriticismul a arătat, că tradiția literară nu ne-a transmis în totdeauna adevărul istoric, iar arheologia a stabilit cu succes influența grecească asupra începuturilor obscure ale civilizației italice.

Scrierile literare sunt puține față de imensitatea faptelor istorice, sunt relativ recente și dintr'însele au pierit de cele mai multe ori tocmai părțile cari ne-ar fi transmis informațiile cele mai prețioase. Chiar și fragmentele supraviețuitoare ni s'au păstrat, nu în formă lor autentică, ci în stângace prelucrări sau prescurtări ulterioare, în compendii sumare, care-l pun pe istoricul vieții antice în situația în care s'ar afla un istoric al vieții contemporane, care n'ar avea la dispoziție decât manualele de învățământ. Pentru a înfățișa cu probe cele afirmate mai sus ilustrează soarta și deci valoarea istoricului T. Liviu.

Lipsa isvoarelor a silit pe mulți să încerce reconstituiri personale; valoarea acestora, firește, e strâns legată de renumele personajului științific, care le-a iscălit. Aceasta mai ales în ce privește *instituțiile de drept* dezvoltarea raporturilor juridice între oameni, cari după convingerea intimă a conferințarului, bazată pe Tacit îndeosebi, nu se pot reduce la scheme rigide, deoarece dreptul fiind creație omenească a evoluat cu nevoile sociale, politice ale timpului și cu valoarea personală a factorilor cărmuitori. Mărturiile literare răzlețe nu ne permit reconstituirea de ex. a celei mai însemnate revoluții social-economice din lumea romană: mișcarea fraților Grachi, cari au luptat pentru „burghezia mărunță” a acelor vremi. Intemeiat pe toate informațiile nu-și poate ascunde admirația pentru cei doi tineri patricieni, cari au sacrificat

avere, carieră și viață pentru un ideal politic. Fiindcă a spus dl. Pais: *„la grandezza degli uomini politici non consiste solamente nella dimostrazione dei grandi principi, mai di mantenersi fedeli anche con sacrificio proprio”*. Cu alte cuvinte nu exerciții de echilibristică ieftină în materie de ideologie, ci gând curat, urmărit de faptă, de acțiunea în sensul lui, de jertfa care împrumută faptelor individuale, chiar și a celor mai răzlețe, valoare istorică. Un adevăr pe care ar fi poate tocmai timpul să și-l amintească până nu e prea târziu ori ce cărmăciul vremelnice al latinității dela gurile Danubiului, care se mândrește în scris sau în graiu viu cu „originea romană a poporului român”.

Cu o specială căldură a insistat dl. Pais asupra *administrăției romane*, bătărită de unii, slăvită de alții. Din cazurile pe cari le alege, la înfăptuire scoate în relief caracterul general al dărzului pretor sau proconsul roman, care a văzut în slujba ce i s'a încredințat din partea Senatului o misiune social-civilizatoare, un principiu de a afirma cu tenacitate *principiul ordinii romane* în mijlocul unor „lumi barbare”. Așa s'au lărgit în jurul *Lacului de Mijloc* hotarele aceluia *mundus romanus*, care a înghițit atâtea seminții diverse, a creat acel *sentiment de legalitate*, care chiar și în conștiința contemporană colectivă nu este decât tot o moștenire antică. Și fiindcă aici cuvintele conferințarului distins păreau a se rupe din cel mai adânc interior, iar figura înălbită de povara muncii și a anilor părea cuprinsă, ca prin farmec, de puterea unui entuziasm juvenil, mi-au venit în minte toți acei fericiți muritori români, ameții de câteva romane de senzație sau căzuți prin neputință în mreaja unui dogmatism literar de paradă, cari se tem ca nu cumva statul român, înlocuindu-și administrația de azi prin una bună, să devină un stat polițienesc. Fiind că, zic dânsii, administrația, chiar și atunci când îmbrățișează și lecuștele nevoile societății este o formă inferioară de convingere, ultima formă de convingere, care nu este „creație”. Câte din aceste „exemplare de lux” ale unui popor nemulțumit au înțeles

semnificația adâncă o acelei Pax Romana, care a destălenit instinctele barbare și a creat o lume capabilă să se exprime în forme nepieritoare? Di Pais a spus că ar fi laudabilă o încercare de a culege din izvoarele antice toate figurile, cari au întărit această Pace și precum și pe acelea care au slăbit-o prin purtare nedemnă. Evident, la noi anevoie s'ar putea încerca o asemenea operație, deoarece nu s'ar afla decât cu lăpă exemplare pentru ambele categorii, adică pentru prima categorie.

Prețutindeni pe unde s'a întins stăpânirea Romei numărul bogat al monumentelor ajută priceperea integrală a vieții romane. De la Eufrat până la coloanele lui Hercule, din Africa septentrională până în Britania învelită în ceața mărilor, poduri, șosele, temple, arcuiri de triumf preaslăvesc o lume, care s'a desprins să spună ce avea de spus așintindu-și privirea spre eternitate. Veacuri putrede s'au scurs de-atunci, mâni de barbari in-formi au încercat să le desfacă, dar muncă omului antic a rămas, fiindcă resturile civilizației create de dânsul au prins rădăcini în scoarța pământului.

Incheind, prof. și senatorul E. Pais a afirmat, că Roma trăiește prin faptele ei, prin amintirile ei și datoria popoarelor latine este de a păstra și desvolta în condițiile noi ale vieții contemporane preceptele și comoara tradițiilor sale.

Așa cum a vorbit unul din elevii lui Th. Mommsen istoria este izvor de viață, iar istoricul poate ieși cât mai des în largul vieții sociale cu convingerile sale. În calitatea sa de preot al adevărului are datoria să o facă, fiindcă adevărurile cele mai bune nu sunt todeauna cele mai noi, iar prin glasul său autorizat va reduce la tăcere, și rușinare de sine pe atâția dintre pițigoi politici, cari fac din ședințele parlamentare ale unui neam, prilejuri de scârbă națională sau incinte de gladiatori.

Roma, la 18 Febr. 1925.

N. Buta

memburu al Scoalei Române

Cărți, reviste, ziare

Ușa Românească (Anul XVII, No. 1) ne aduce unul dintre cele mai bogate numere de după războiu; bogat în literatură, bogat în studii și polemici. Numărul îl deschide *La Medeleni*, romanul în continuare al d-lui I. Teodoreanu. Autorul dovedește cu fiecare fragment că este cel mai bun cunoscător al sufletului copiilor din literatura română. — *Cealaltă Anouă* a d-lui Sadoveanu învie un episod din trecutul riguroșilor răzeși ai Moldovei, într-o limbă a cărei frumusețe numai la d-sa o cunoaștem. — Demostene Botz ne dă *Epilogul*, care de fapt încheie ciclul din volumul „*Povestea Omului*”. La începutul acestui volum, poetul, cerea durerii lui „cuvinte noi”, adânc purtate în ei; dar acum mărturisește că :

„Duserea lumii grea ca 'ntreg pământul
Nu-o poate niciodată 'ncapa cântul” —

deaceia el și-o va duce singur, nu va mai cânta-o lumii. Vom vedea ! . . .

Dintre studii remarcăm: *Idelle estetice ale lui T. Maiorescu*, de Tudor Vianu. Autorul —, care prin studiul său despre Schiller (pe care l-am dori tradus și în românește) și prin articole publicate în *Miscarea Literară*, s'a remarcat ca un bun estetician, — pune în lumina esteticii moderne (Meyer, Dessoir) principiile dela 1867 ale lui T. M., cari au fost îndreptarul în estetică al unei glorioase generații din literatura noastră. Spațiul nu ne permite să rezumăm acest studiu plin de miez și de vederi în mare parte juste. Atragem însă atenția asupra lui pentru cei ce vreau să înțeleagă estetic, poezia modernă, mai bogată în limbaj, cu mai multă libertate în alegerea subiectelor.

Pe Pirandello l'am cunoscut dint'un număr închinat lui în anul trecut, de Roma d-lui Ortiz. Studiul d-lui A. Oțetea despre teatrul acestui original și revoluționar autor, ne face să-l iubim mai mult și să învidiem totodată pe Bucureștenii, pentru cari se pregătește una dintre comedile lui.

D. G. Bogdan-Duică continuă cu: *Multe și mărunte despre Eminescu* (V. Delb Viena); d. Ralea cu: *Formația idell de personalitate*, etc.

Dintre polemici este binevenită: *Ce este poporantismul?*, care ne lămurește pe deplin asupra originilor și ideilor acestui curent; nu putem conșimți însă cu tonul prea violent al celorlalte. Prea multă patimă . . .

Articolul despre *Traditionalsm*, al d. V. Zaborovschi, din *Gândirea* (15 Febr. 1925) este al unui istoric și poet, în același timp. Citindu-l ne-a prins iarăși dragostea de Neucule, de Costin și de ceilalți câți au îndrăznit să ne lase slova lor, pentru a ne-o înfrumuseța pe a noastră. O întoarcere a privirilor spre ei e necesară astăzi, când graiul și gândurile multora abia le mai înțelegem. „*Gândirea*” ne aduce aminte de acest lucru cu fiecare număr, și bine face . . .

Miscarea Literară (Anul II, 16), aduce un bun studiu: *Literatura și Religia*, al misticului D. Nanu. Bune *Medalioanele* și observațiile critice ale d-lui Perpessicius și cronicile teatrale și muzicale ale d-lor Dominic și G. Breazul. Revista însă și-a bătut joc de elevul lui Maiorescu, cu spirit clar și în același timp poetic: d. I. Petrovici. Rezumatul făcut conferinței d-sale: „*Biografia și evoluția filosofică a lui Kant*” cuprinde (pe o jumătate de coloană) nu mai puțin de 17 greșeli de tipar; nu mai vorbim de redactare, care încă e sub toată critica! Astfel de rezumate fac mai mult un rău serviciu conferențiarilor.

Cu fiecare număr *Lumea* dela Iași ne aduce tot mai multă și mai rară poezie semnată de d. Sadoveanu în *Povestirile* d-sale vânătoarești, T. Argezi (*Peștele Rosu*, dintr'unul din numerile trecute, este unic în literatura română), G. Topârceanu și Otilia Cazimir. În ultimul număr I, 17) d. R. Rosetti, autorul *Povestirilor moldovenesti*, începe o nouă serie de *Amintiri* din Moldova.

I. B.

In loc de Cronică dramatică

Convorbire cu d. Z. Bărsan, dir. Teatrului Național

Având prilejul să stau de vorbă cu d. Zaharia Bărsan, asupra unor chestiuni de teatru, d-sa, cu amabilitatea și delicatețea caracteristice poetului, mi-a dat câteva importante informații și mi-a expus câteva judicioase păreri, pe cari mă grăbesc a le face cunoscute publicului în limita spațiului pus la dispoziție de direcția revistei. Imi rezervez dreptul a discuta altă dată, mai amănunțit unele chestiuni pe cari acum le fixez numai în linii largi.

Di Bărsan este hotărât să-și deschidă stagiunea până la 1 Iunie, dacă nu vor fi prea mari călduri și dacă publicul va frecventa teatrul cu aceeași dragoste. D-sa și-a manifestat marea mulțumire că tot mai mulți spectatori vin să aprecieze munca extenuantă pe cari mănunchiul de artiști ai teatrului din Cluj o depune conștiincios. Până la sfârșitul stagiunii se vor mai juca următoarele premiere: „*Intimii noștri*” comedie, „*Demoul*” dramă, împreună cu piesa d-lui P. Prodan „*Concert simfonic*”, „*Clopoțelul de alarmă*” comedie și „*Nora*” Se va relua „*Fetița*” iar cu prilejul aniversării de 25 ani de teatru a d-lui Bărsan se va relua „*Vlaicu Vodă*”. Se va face un tur-neu de propagandă în Ardeal la o dată care nu s'a fixat încă.

Asupra literaturii dramatice românești, mi-a spus că anii trecuți i s'au prezentat câteva lucrări cari fiind foarte slabe, au fost respinse, iar în prezent nu i s'a adus nimic.

Se ventila odinioară ideea unui repertoriu fix, hotărât de centru pentru toate teatrele naționale. Bine înțeles un repertoriu limitat la câteva piese de o necontestată valoare, care să se joace în anumit timp la toate teatrele. L'am întrebat pe di Bărsan ce părere are asupra acestei chestiuni și d-sa mi-a răspuns că: un repertoriu hotărât dela centru pentru toate teatrele ar avea avantajul că s'ar putea aduce din alte părți artiști mari cari ar interpreta anumite roluri cu ansamblul local; și fară îndoială că acesta ar fi un mare folos și pentru public, care ar avea prilejul să vadă, rând pe rând, pe toți artiștii noștri mari, — și avem mulți, — cât și pentru artiștii locali cari s'ar putea duce să joace la alte teatre când fac o creație frumoasă. Dar, zice di Bărsan, repertoriul fix prezintă marel dezavantaj că nu se poate ținea seamă de gustul și cerințele publicului pe deoparte și de mijloacele de interpretare de cari dispun teatrele din provincie, pedeațăparte.

I-am cerut d-lui Bărsan părerea, dacă n'ar fi bine ca la închiderea stagiunii să se hotărască repertoriul pentru stagiunea viitoare, făcându-se și o distribuție a rolurilor mari, pentruca artiștii, în timpul vacanței, să mediteze și să studieze amănunțit, din timp și cu tot răgazul, creațiile lor viitoare. Căci așa, cum se procedează, după o repetiție de doua săptămâni, — în cel mai bun caz, — artistul nu poate face o creație desăvârșită nici a tipului, nici a caracterului din rolul respectiv.

Di Bărsan, de perfect acord în principiu, și-a manifestat surăzând părerea, că după o extenuantă stagiune e foarte în-doelnică munca ce ar mai depune-o artistul, în cursul vacanței, pentru studierea rolurilor din viitoare stagiune. Dar această chestiune merită o discuție mai largă.

Vladimir Nicoad

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE

Anchete...

Sunt atâtea oameni de acțiune cari vor în mod sincer să ridice nivelul moral și material al țării. Dar pentru ca acțiune să fie cât mai rodnică și cuprinzătoare, ea trebuie să aibă la bază o informație bogată și precisă. Organizarea sistematică a anchetelor, pe care o face societatea noastră de studii, ar trebui să fie aplaudată și ajutată în mod efectiv în primul rând de către oamenii de acțiune cari vor să introducă reforme, îmbunătățiri. Cu cât conștiința de răspundere a oamenilor de acțiune este mai viie, în aceeași măsură vom avea și concursul lor. Se va face astfel odată dovada la noi cătă maturitate și seriozitate pot avea acțiunile lor. Noi culegem informația precisă, scrutăm cantitatea de cunoștințe și credințe la cei de jos; în urma noastră vor avea să îndeplinească apostolul oamenilor de acțiune, propagandiștii culturali, mandatarii parlamentari. Este un principiu economic să atingi maximum de rezultat cu minimum de efort; Henri George îi subliniază importanța. Acțiunea este de o mie de ori înlesnită în mod îndeosebi prin anchete, de aceea sperăm că se vor atășa inițiativele noastre toți cari vor să treacă în domeniul faptei pozitive.

Horia Trandafir

Libertatea înaintează mereu. Acum are și Olanda de lucru cu coloniile sale. Indonezia proclamă scopul său de-a-și câștiga independența culturală și politică, adică a se despărți de Olanda. Mișcarea o conduc tinerii cari au tăcut studii la universitățile olandeze. Societățile lor politice fac o politică radicală; au gazeta lor; refuză de a mai colabora cu societățile olandeze. Victoria finală se așteaptă dela organizarea maselor. Într'un memoriu al conducătorilor se accentuează influența — comunismului rusesc. O frază din acel memoriu; „Puterea poporului nostru este frântă numai la aparență; ea așteaptă numai o bună conducere, pentru că să se ridică și să-și făurească singur istoria sa.“ Deci avem încă un stat european interesat la combaterea comunismului și . . . părtaş la ceice vor perde odată Asia!

Statula lui Bărnuțiu. Prima serbare dată în *Cărel marț* pentru fondul unei statui lui Simion Bărnuțiu a reușit perfect. Toate lucrurile teatrului din Carei erau ocupate, un semn că localnicii apreciază cald pe eroul intelectual dela 1848, dar și nevoia ca elementul românesc să manifeste tendințele sale culturale. Un cor, de curând înjghebat, condus de un bun învățător muzical, a cântat simțit și vivace în părți cerute de sală încă odată. Președintele sedriei orfanale, d. Văleanu, a cântat două balade (Grozea, de Alecsandridima și Grenadirii, de Heine-Schumann), trebuind să repeteze pe Schumann. Piesa jucată ar fi cerut o scenă mai largă; și, deși națională, ni s'a părut mai puțin educativă decât altele (de care avem), în care sentimente inferioare (ura) să aibă mai puțin loc. Am fi preferit o piesă luminată de bunătate, veselie, ris și, totuși, serioasă; căci avem și de acestea.

Poezia națională. Ziarul „Universul“ a oferit un premiu de 10000 lei pentru o poezie națională inedită. Concursul s'a ținut nu demult, cu participarea a nu mai puțin de 1400 autori. Premiul s'a divizat

în trei părți de câte 3000 lei acordate dlor G. Gregorian (Imnul Biruinții); C. Răuleț (Srtăjerul) și autorului necunoscut al poeziei; Poveste pentru vremuri viitoare, și o parte de 1000 lei acordată Călugărului Teofan dela Mistra pentru poezia „Bărsarul“.

Linșteea Clujului în toate timpurile a fost o problemă care a revendicat un conducător abil forțelor polițienești. În deosebi în ultimul timp, când evenimentele universitare au luat uneori în stradă caracter potrivit legii liniștei publice, conducătorul poliției a trebuit să depună toată abilitatea și tot tactul său pentru a o putea menține, fără măsuri prea drastice. Ne bucurăm că noul prefect al poliției din Cluj, dl Colonel Boerescu pe care l-am cunoscut înaintea ca un militar distins, în scurtul timp de când ocupă noua demnitate a dat dovadă că are toate calitățile necesare unui supăveghetor al liniștei publice a Clujului. Deosebitul tact cu care a prevenit orice turburare în timpul grevei studentești, îi face onoare și-l clasează dintr'odată printre cei mai buni conducători de poliție.

„Femeia îndărătnică“. Marți seara, 3 Martie, s'a reprezentat „Femeia îndărătnică“ de Shakespeare cu trupa Teatrului Național din București. Nu-mi permite spațiul a vorbi pe larg de această reprezentare, dar nu mă pot opri de a releva excelenta interpretare, dela rorurile mari și până la cele mai secundare totul a fost perfect, cu un studiu amănunțit și desăvârșit într'un tempo și cu o nuanțare vrednică de un turneu de propagandă artistică și culturală.

Se revine? Un mare ziar german primește din Moscva telegrama următoare: „Guvernul sovietic urmărește cu îngrijire crescândă evoluția la țară, unde se înmulțesc omorurile funcționarilor sovietici. Rykow, vorbind la un consiliu pentru agricultură, s'a pronunțat hotărât contra economiei colective forțate.“ — ceea ce atinge serios un principiu bolșevic.

Statul și comuna. — Înflorirea orașelor este atârnată de spiritul de inițiativă al „părinților“ orașelor și consilierilor lor. Printr'un amestec prea intens al statului în gospodăriile comunale prea adesea factorii locali sunt înduși și reduși la pasivitate. — Publicația oficială a Târgului-Murăș, *Orașul* are următoarea contantare: Incepând cu gestiunea financiară în curs (guvernul) ne-a redus, fără nici un motiv, minima subvenție de 500.000 ce aveam, la 115.000 Lei, cu toate că viața merge scumpindu-se mereu. Contra atotputerniceii statului suntem cu desăvârșire neputincioși. Așa, tot începând cu gestiunea în curs, când comunei i se reduce subvenția, statul ne-a mai obligat să-l subvenționăm noi cu cca 500.000 Lei pentru poliție. Comuna, sigur, contribuie bucurăoasă la sarcinile de interes public, dar să i-se pună la dispoziție și resursele financiare. Însă pe aceste, — și cele existente în trecut — le confiscă statul fără despăgubiri, iar imobilele comunei le expropriează, — până când nouă ne impune noi și noi sarcini“.

Greva studentească. Agitațiile studentești au culminat zilele trecute prin abținerea studenției dela universitățile din

țară, de a participa la cursuri, în condițiile rezultate în mare parte din mișcarea socială a studenției, dusă în cadrele Universității. S'au cerut deci modificări de regulamente și aplicarea unor măsuri legislative. După câteva zile de încordare, în care timp universitatea adăpostea între zidurile ei puțini studenți și mulți soldați, s'a ajuns la o înțelegere între autoritățile unversitare și delegații studenților. Dorim din toată inima ca ea să fie traumatică și că din ea să rezulte o epocă îndelungată de muncă pozitivă în seminariile și laboratoarele universității noastre.

Kossuth și Iancu. — No. 3-4 din publicația bucureșteană *Omul Liber* are o notiță care mai ales în Ardeal va trezi resentimente. Voind cu tot dinadinsul să se lupte cu sovinișmul celor ce au cerut demontarea statuii lui Kossuth dela Arad, îi scoate lui Kossuth un titlu de glorie la care nici el singur nu a râvnit. Anume luptătorul naționalist ungur, este înfățișat ca „simbol al luptei pentru libertate“ cu „o valoare înșutit mai mare decât mulți așa ziși „oameni mari“ ai noștri“. Aprecim bunele sentimente democratice și liberale ale „Omului Liber“, dar credem că este deplasată această prea exagerată laudă la adresa democrației lui Kossuth. E deplasată, căci Iancu, adversarul lui aici în Ardeal, a fost un luptător mult mai aprig pentru libertate. Situația românilor din Ardeal a fost de așa natură că revoluția dela 1848 a fost înainte de toate o luptă pentru libertate. Iar Kossuth dacă a luptat împotriva lui Iancu, nu a făcut-o nici decum pentru a da românilor libertate națională și cetățenească de care Iancu, aliatul prin forța împrejurărilor, iar nu din principiu, al austriacilor absolutiști; ar fi vrut să priveze ci dimpotrivă. Nu este nevoie să înalți pe alții umilind pe ai tăi, mai ales în cazul de față căci documentele nou înfățișează pe Iancu într'o lumină justă de pregătire teoretică foarte temeinică. Avram Iancu a fost înainte de toate un genial cap politic, apoi un om de acțiune. Dealtfel Kossuth și kossuthiștii au dorit și și-au văzut realizată înșfârșit unitatea Ungariei „zdrobitoare de naționalități“ sfărâmând autonomia Ardealului.

„Solidaritatea“, asociația Institutelor Financiare Române din Ardeal și Bănăuț ajutoră pe comercianții români, singuri atâpâni pe o conducere independentă a negoțului de coloniale și manufactură, plasându-i în piețe bune românești, cu toate înlesnirile posibile, cu credit de mărfuri, ba chiar și credit ieftin ni bani. Biroul „Solidarității“ intermediază aceste plasamente și înlesniri în mod gratuit.

Comercianții interesați la dobândirea acestor avantajii, se vor adresa cu toată încrederea la biroul „Solidarității în Cluj, Piața Unirii No. 8 et. I, arătându-și în scris referințele personale și materiale. Sunt excluși începătorii, cari nu au încă practica suficientă pentru conducerea negoțului în mod independent. *Solidaritatea*

Prin înscrierea în I. d. st. Societatea de mâine asigură înfloritrea publicisticii sociale și economice.

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Naționalizarea soc. „Steaua-Română”. Cine nu știe care sunt dedesubturile acestei chestii, nu va pricepe bine toată această afacere și va aplauda că încă o societate mare a fost naționalizată, în sensul că s'a vârat în ea și capital național. „Steaua-Română” era mai demult naționalizată fiindcă o mare parte din acțiunile ei erau în mâni românești, lupta care s-a dat acum și la care a fost să i-a parte mai de mult d. C. Argetoianu și acum în urmă d. l. Ministrul Tancred Constantinescu, nu a fost pentru naționalizarea unei mari întreprinderi petrolifere, ci pentru salvarea de faliment a „Băncii Românești”. Toată activitatea guvernului, toate legile sale economice, în special legea minelor cu celebrele perimetre din terenurile statului nu erau îndreptate de cât spre salvarea Băncii Românești. Acum Banca a fost salvată, guvernul poate pleca.

În 1919 în Senatul italian un senator a întrebat pe Ministrul de finanțe al Italiei, de pe atunci, pentru ce Italia nu cumpără și ea acțiunile societății petrolifere ale „Stelei Române” aflate în mâinile germanilor? Ministrul i-a răspuns că știe că în acel moment Soc. „Steaua Română” se camufla, că germanii vând acțiunile pe supt mână pentru a le salva, că aceste lucruri se fac cu știrea guvernului român, dar că onoarea îl împiedică de a face o acțiune neingădușită și oprită de tratate: acțiunile „Stelei Române” ca bun german, având a fi aduse la masa reparațiilor.

Francezi și Englezi cumpărau acțiuni și din pachetul lor a cumpărat și „Banca

Românească” un număr însemnat. Le-a cumpărat cu 800 fr. div. una, în speranță că leul se va urca a la paritatea obișnuită, valuta lui de altfel era 50—60 centime și avea să le plătească anul acesta.

„Banca Românească” datora, prin scăderea neașteptată o leului o sumă fantastică, care întrecea cu mult capitalul ei. Deci falimentul.

După sforțări imense s'a reușit să se obție un aranjament:

Grupul franco-englez consimte la o amânare a plății datoriei contractate de băncile românești cu încă 20 ani în următoarele condițiuni:

O jumătate a datorțiilor se vor plăti în zece ani, fără nici o dobândă (aproximativ 1 miliard lei pe valuta de azi). Restul se va plăti în al doilea deceniu cu o dobândă de 6 la sută. (Până aci foarte bine).

În schimbul acestor amânări, se acordă de către Statul român, (Pentru se Statul Român?) următoarele avantaje:

Statul va concesiona Stelei Române circa 100 hectare teren petrolifer la Moreni, Ochiuri și Runcu, (Cele mai bune locuri!), în plus Statul obținând și un pachet de acțiuni ale societății. (E vorba nu de acțiuni vechi ci de 75.000 acțiuni noi ce se vor tipări acum și se vor imparte gratuit. Statul va lua o parte, restul. . .)

Băncile românești vor avea de asemenea o mai largă participare la beneficiile societății spre a-și putea asigura mai ușor capitalul necesar plății acțiunilor preluate. (Adică acțiunile cumpărate vor fi plătite din câștig).

Legături economice cu Franța.

Le-am avut și le avem de mult, însă numai pentru cât va articole de lux: parfumerie, mode, automobile, cărți. Lepăturile acelea sunt prea slabe față de posibilitățile cari sunt.

Franța are trebuință de cerealele noastre, de petrolul și lemnele noastre, avem o linie de transport ușoară și repede: Constanța—Marsilia, avem simpații reciproce individuale și de Stat și totuși comerțul nostru cu sora noastră mai mare este neînsemnat. De ce? Întâiu o anecdotă.

D. Alexandru Marghiloman președintele partidului conservativ-progresist, a fost totdeauna un francofil aprins. Totul își aducea dela Paris, nu numai lucrurile de îmbrăcăminte și de uzul obișnuit, dar mobile, cai, până și masa trebuia să aibă lucruri fine franceze. În 1912 fiind ministrul de finanțe și România având nevoie de un împrumut, a voit să rupă legăturile financiare cu Germania — mai toate împrumuturile ni le acorda până atunci Germania — și s'a adresat bancheșului lumii Franței. Toate sforțările sale de a face un împrumut în Paris au fost zădărnice, împrumutul l-a făcut tot la Berlin, și bine înțeles tot din banii burgheziei franceze.

Noi prezentăm mai puține garanții francezilor, decât bancheșilor germani.

Prinzând bine nota D. George Assan atașatul nostru comercial în Franța ne recomandă trei condiții indispensabile:

Propaganda economică în străinătate, calitatea și adoptarea piețelor ce vom a cucerii, scrupulozitatea absolută a procedurilor noastre comerciale.

Onoarea comercială, aici e toată cheia.

„CULTURA NAȚIONALĂ” S. A. DE EDITURĂ BUCUREȘTI, STRADA PARIS No. 1. ● TELEFON No. 57-62.

Dacă vreți să cercetați începuturile literaturii române moderne; dacă vreți să cunoașteți pe cei mai mari dintre făuritorii sufletului românesc; — citiți operele lor în edițiile „Cultura Națională”

Poeziile lui M. EMINESCU
publicate de G. Bogdan-Duică, prof.
la Universitatea din Cluj.

Singura ediție critică a operei celui mai mare poet român, însoțită de un larg studiu explicativ scris de D. G. Bogdan-Duică Lei 60

MIHAIL EMINESCU
Poezii filosofice

Într'un volumaș, frumos imprimat și bogat în ilustrații s'au cules toate poeziile de gândire adâncă scrise de Eminescu și lămurite într'o prefață de d. Lucian Blaga Lei 15

ION CREANGĂ

Amintiri din copilărie

Această carte cu drept cuvânt vestită, nu trebuie să lipsească din mâna nici unui

tânăr, pentru că prin veselia ei cu adevărat moldovenească și sub cea mai atrăgătoare formă de povestire — are un înalt caracter educativ Lei 30

V. ALECSANDRI, Pasteluri
Vestitele imnuri de slăvire a naturii și a țaranului, care constituie cea mai strălucită operă a „bardului dela Mircești” apar însoțite de o prefață lămuritoare scrisă de d. Sextil Pușcariu, prof. la Universitatea din Cluj Lei 12

DELAVRANCEA, Sultânica

Meșterul prozei românești a dat, în aceste povestiri, adevărata icoană a vieții de țară, cu tot zbuçiumul sufletesc al celor ce trăesc în apropierea brazdei Lei 33

MIHAIL EMINESCU

Poezii lirice

Într'o cărțuție estină, frumos tipărită, cartonată și bogat ilustrată, — s'au ales toate poeziile de iubire ale lui Eminescu, pe care d. Lucian Blaga le-a explicat pe înțelesul tuturor într'un luminos studiu introductiv Lei 15

Gr. ALEXANDRESCU

Poezii

Cele mai vestite dintre versurile marelui nostru poet au fost publicate, într'un singur volum, dimpreună cu un larg studiu explicativ scris de d. Al Busuicoianu Lei 40

P. ISPIRESCU

Basmele românilor

Cele mai atrăgătoare dintre basmele care l'au făcut vestit

pe „Unchiușul sfânt”, sunt adunate în acest volum, care trebuie citit deopotrivă și de tineri și de bătrâni Lei 28

I. L. CARAGIALE, Nuvele

Cele mai puternice, cele mai dramatice dintre nuvele marelui prozator începând cu Făclia de Paște și sfârșind cu În vreme de războiu sunt pentru prima dată întrunite într'un volum unitar Lei 25

C. NEGRUZZI, Nuvele

Vestitele pagini de proză ale lui Negruzzî, în care se zugrăvesc icoane din vremurile cele mai vechi ale istoriei noastre — ca, de pildă, A. Lăpușneanu — apar într'un volum ieftin, însoțite de o prefață de d. Sextil Pușcariu, prof. la Univ. din Cluj, Lei 12

Cărțile, cari nu se găsesc la librării, pot fi comandate direct la „Cultura Națională” Str. Paris No. 1 București, care le expediază prompt franco, dacă se trimite banii înainte prin mandat postal sau cu ramburs, adăugându-se cheltuielile de ambalaj și expediție.

„CULTURA NAȚIONALĂ” edităază 42 bibliotecii proprii, Publicațiile Academiei Române, Publicațiile Institutului Social Român, Arhiva pentru Știință și Reforma Socială, Natura, revistă pentru răspândirea științei. ● Tipărește: Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură Rudolf Mosse; Pandectele Române, Buletinul Camerei de Comerț din București, Buletinul Cărții, Arhiva C. F. R. Atelier artistic pentru reclame litografice în polimeric. ● Cea mai mare, mai modernă și mai perfecționată instalație de Tipografie, Litografie de cărți, Cartonage, Confecțiuni de hârtie

Adresa abonat

D. Dr. Victor Deleu, director
Calea R. Ferdinand 34

1440

Cluj

Industria Forestieră Rom. S. A.
Calea Regele Ferdinand 38

Se ocupă cu exploatarea
de păduri, cu industrializarea
lemnului și finanțarea
întreprinderilor
similare.

Capital social lei 65.000.000

Uzine: Loșnic, Cosmea, Cloșani Valea,
Drăganului (Poeni)

„Cartea Românească”

Societate Anonimă
București

Capital Lei 50.000.000

Institut de Arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți
didactice și literare, române și străine. Registre și
furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie,
Legătorie, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere,
Cartonaje, Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, maro-
chinerie, cristaluri, jucării, etc.

„Fotoglob” Atelier special de fotografie.

Directiunea: Bulevardul Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice:
București: Bvd. Academiei 3-5, Caf. Moșilor
62-64 (Librăria Ștefan), Str. Șelari No. 12 (Librăria
Ioanitiu), Str. Paris No. 16 (Göbl-Ravidescu), Șoseaua
Bonaparte No. 66-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Cal. Dorobanților 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și
Str. Tepeș-Vodă No. 2.

Societate Afiliată: „Cartea Românească din Valea
Târnavei” S. A. Diciosânmărtin.

SAMPANIE

MAJESTIC

Firma fabrică română de sampania
în Ardeal

BRAȘOV

Magazin de încălțăminte

Petre S. Baciu

București, Strada Academiei No. 18

Se găsesc gata și comenzile
se execută prompt.

Atențiune!

Enormă reducere de preț!

Atențiune!

Mașina cu adevărat universală, folosibilă la arat, treerat, sămănat, pentru mă-
narea de mori și ferestree, pentru tragerea de poveri pâpă la 12 tone, tractorul

FORDSON

se află în de-
pozit la firma

PERRY

Cluj, Str. Regina Maria 2, :: Telefon 999.

Și se vinde, pentru scurt timp, cu preț excepțional de Lei 117.000